

bistands-aktuelt

nr 6 september 2009

NYTT SENTER

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Vil ta imot 6000 skoleelever hvert år

Side 24

www.bistandsaktuelt.no

Landet som går mot strømmen

Bare ett eneste utviklingsland i verden har klart å snu trenden fra avskoging til reetablering av ny skog. Bistandsaktuelt har besøkt Costa Rica, landet som går mot strømmen.

Nå strømmer turistene til rene strender, storslåtte naturskoger og vakre solnedganger.

Side 14-15

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

Solheim frykter Frp-kutt

■ For første gang er det en reell mulighet for at et svært bistandskritisk parti inntar regjeringskontorene i Norge. Men hvor langt vil Fremskrittspartiet, i allianse med Høyre, kunne gå i å skjære ned på det norske bistandsbudsjettet?

■ – Frp har som mål å rasere bistanden og radbrekke den internasjonale solidariteten, skriver utviklingsminister Erik Solheim i et innlegg i dagens avis.

■ Ekspertene i Bistandsaktuelt har snakket med er imidlertid tvilende til hvor mye Frp vil make å endre på bistanden til fattige land.

Side 4-5 og leserinnlegg side 18-19

B-Post Abonnement

RETURADRESSE: Bistandsaktuelt, boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

BISTANDSFAG

- Bistandsbransjen diskriminerer menn

Side 6

NICARAGUA

Eks-Noradsjef starter gigantplantasje

Side 8-10

ZIMBABWE

Mer mat, men få jobber i Zimbabwe

Side 17-18

ZAMBIA

Norsk ambassadør kritisk til Chiluba-dom

Side 14

Kva slags kunnskap treng bistanden?

Av Asbjørn Eidhammer

EI GLEDELEG SIDE ved bistandsdebatten den siste tida er at dei som forskar på utvikling for alvor har engasjert seg i media.

Inge Tvedten har stilt spørsmål ved om bistanden når dei fattige, og Gunnar Sørbo, direktør ved Chr. Michelsens Institutt, peikar på at ein stadig mindre del av bistandsmidlane nå blir forhandla direkte med mottakarane samtidig som bistandsforvaltarens kontakt med fattigfolk truleg er svakare enn nokon gong, om ein ser bort frå dei pengane som går gjennom frivillige organisasjonar.

Dette heng blant anna saman med vårt ønske om å transformere dei samfunna vi arbeider i, seier Sørbo, som tar til orde for at vi bør vere meir fornøgde om vi kan bidra til positive endringar i fattigfolks livssituasjon, sjølv om endringane kan synast små.

Sørbo og Tvedten grip rett inn i det som er ei hovudutfordring for norsk utviklingssamarbeid nå:

Korleis kan vi sikre oss at vår bistand verkeleg blir til nytte for folk flest i utviklingslanda, korleis kan ein sikre resultat?

OMFATTANDE EVALUERINGAR av norsk sektorbistand dei siste åra – det gjeld petroleum, vasskraft og fiskeri – viser positive resultat når det gjeld bidrag til å utvikle politikk og lovgiving i samarbeidslanda og til å styrke nasjonal kapasitet og kompetanse. Men alle tre evalueringane slit med å dokumentere verknadene for det fattige fleirtalet av befolkninga, sjølv om ein ser nytten for fattige menneske av enkelttiltak.

Problemet synest å vere at det tar lang tid å byggje opp institusjonar, og endå lengre tid før desse institusjonane er i stand til å levere resultat for befolkninga. I mellomtida går mykje av bistanden til sentrale institusjonar gjennom planlegging, fagleg støtte og konsulenttenester, og det kan vere vanskeleg å sjå nytten for folk flest.

Som Sørbo peikar på har denne utviklinga sin historiske bakgrunn. Summen av mange enkeltprosjekt i 70- og 80-åra førte ikkje til ein betre situasjon i mange land, sjølv om prosjekta kunne vere vellykka. Utviklinga i landa peika i feil retning. Landets politikk var ikkje god nok og offentlege tenester forvitra i byråkrati og korrupsjon. Dermed vart søkjelyset retta mot det nasjonale planet. Det bilaterale utviklingssamarbeidet vart endra til å leggje vekt på politisk dialog, sektorprogram, budsjettstøtte og nasjonale institusjonar. Verdsbanken og FN gjekk i same retning.

Det er her vi står overfor eit problem. Ein ting er at det er vanskeleg

TEGNING: GADO

DEBATT

å måle effekten av slike nasjonale satsingar. Ein annan er at dei fattigaste utviklingslanda, og dei fleste norske samarbeidsland er i den fattigaste gruppa, har så svake statar at det lett kan gå meir ressursar til å byggje opp og halde ved like nasjonale og regionale apparat enn det går med til tenester for folk flest.

EIN KUNNE KANSKJE forsvare denne ressursbruken dersom ein verkeleg kunne stole på at satsinga på det nasjonale planet på sikt – la oss seie etter 10-15 år – resulterte i så mykje betre offentleg styring og offentlege tenester at det verkeleg monna for befolkninga. På nokre område har ein kunne sjå det, som innafor utdanning i Nepal og helsetenester i Malawi. Men ofte går det ikkje slik, fordi det så lett skjer endringar i politikk eller økonomi som undergrev det tiltenkte resultatet. Det lange perspektivet er nødvendig for å forstå utviklinga. Difor må vi ha ein bistand som tar omsyn til denne skiftande utviklinga og samstundes har eit langsiktig perspektiv.

Løysinga er ikkje å slutte å bidra til å byggje statlege organ. Ikkje noko land har utvikla seg utan ein fungerande stat. Men det betyr at vi må tenkje på fleire plan samstun-

des. Vi bør ikkje engasjere oss i nasjonale program utan at dei er utforma slik at innsatsen vil komme folk til nytte innafor rimeleg tid. Og vi bør kombinere innsatsen med å støtte tiltak som meir direkte når fram til folk flest. Det vil stille oss overfor ein del dilemma: I Luangwa Valley i Zambia har Norge gitt støtte som både har betra ressursforvaltninga og auka inntektene for folk i området. Så vart samarbeidet løfta opp på nasjonalt plan. Men når våre pengar gjekk gjennom det statlege apparatet kunne ein raskt sjå at gevinsten for lokalbefolkninga i dalen vart redusert. Tanken var fin: Ei nasjonal satsing kunne komme fleire til gode. Men kva om så ikkje skjer?

Det vi nå ser er at den same tenkjemåten blir brukt til å løfte meir av innsatsen enda eit nivå opp, frå det nasjonale til det globale. Det har blitt klart dei seinare åra at mange av utviklingsutfordringane er svært vanskelege å løyse nasjonalt, noko kampen mot korrupsjon viser. Så lenge den internasjonale kapitalen er villig til å korrumpere, og så lenge det er så lett å gøyme bort store pengar i skatteparadisa, er det vanskeleg å sjå resultat av antikorrupsjonsarbeidet i dei enkelte landa. Dette er god logikk. Men

det gjer ikkje utfordringa mindre når det gjeld å sikre at innsatsen kjem folkefleirtalet i utviklingslanda til gode. For å møte den utfordringa må vi gjere fleire ting samtidig.

TIL SJUANDE OG SIST er det berre på eitt nivå vi kan måle dei endelege resultatene av bistandsinnsatsen vår, og det gjeld uansett om engasjementet er lokalt eller globalt. Det er hos mannen i gata og dama i landsbyen, om det er Zambia eller Afghanistan vi snakkar om. Det er då vi treng kunnskap, om kultur, sosiale forhold og om maktforhold.

Når det for eksempel viser seg vanskelegare å lykkast med bistand i Afrika enn på andre kontinent, skuldast det ikkje berre innfløkte og vanskelege forhold, men også at vi ikkje har forstått desse forholda godt nok, slik fleire evalueringar viser. Sørbo har heilt rett i at kunnskap om det lokale planet er avgjerande, også fordi slik kunnskap er sentral i å forstå kva mekanismar som verkar på nasjonalt plan. Då blir det viktig at vi i tillegg til den meir tekniske kunnskapen brukar samfunnsfaga, også sosialantropologien. ■

Asbjørn Eidhammer er avdelingsdirektør i Norad. Han er leiari for Evalueringssavdelinga og arbeidar med evaluering av alle typar norsk bistand.

bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskripter.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, o.l. vil mange artikler ikkje komme på trykk.

Debattinnlegg honoreres ikkje.

FØLG DEBATTEN PÅ NETT: WWW.BISTANDSAKTUELT.NO

Bistanden i går, i dag og i morgen

Oddwin Skalaia reflekterer i tre artikler over utviklinga av norsk bistand; Gårsdagens bistand var mer vellykket enn dens rykte tilsier, mener han.

Underernæring

Øyunn Holen skriver om barn og underernæring. Holens budskap er at det er behov for bedre kunnskap og der-

etter bedre praksis for å løse dette globale problemet.

Ungdom – en løsning eller et problem?

Helen Bjørnøy og Ida-Eline Engh, begge fra Plan Norge, skriver om ungdom i utviklingsland – om deres situasjon og om de mulighetene de har. Har man oversett ungdommens rolle i utviklingsprosessene?

Det er ikke mangel på penger som begrenser næringslivssamarbeidet

Jo Henriksen fra Kolibri Kapital har stor tro på den rolle private investeringer kan spille i fattige lands utviklingsprosesser. Men for at det skal skje, er det viktig at forholdene legges bedre til rette.

bistandsaktuelt

Fagblad om utviklingssamarbeid • Utgitt av Norad

Redaksjonen arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat og Lov om redaksjonell frihet i media. Det er bladets redaktør som har ansvaret for innholdet i bladet.

6/2009 – 12. ÅRG

Nærsynt norsk valgkamp

LEDER

Formuesskatt, privatisering, skolefritidsordning og norsk helsevesen har vært noen av temaene i den norske valgkampen så langt. Midt oppe i denne valgkampen, som ser ut til å bli en av de mest nærsynte på flere år, minner noen klare stemmer oss om at det også finnes en virkelighet utenfor Norges grenser.

Utviklingsfondet er blant dem. Organisasjonen minner om de store, globale problemene verden står overfor. Sultproblemen og den truende klimakrisen er to slike utfordringer, som i svært liten grad blir gjenstand for debatt i den norske valgkampen.

Verden vil i 2009 passere 1 milliard mennesker som er underernærte eller sultre. De høye matprisene i 2007 og 2008, etterfulgt av finanskrisen, har ført til en kraftig økning av antallet som mangler mat. Ifølge FN vil tallet øke med 100 millioner bare i 2009.

På lengre sikt må vi også regne med at sult og sårbarhet for verdens fattige vil øke som en direkte følge av menneskepåvirkede klimaendringer. Og det er vi i den rike del av verden som har hovedansvaret for at det er blitt slik.

I det østlige Afrika har rundt 20 millioner mennesker i disse dager behov for akutt matvarehjelp eller støtte til eget landbruk, ifølge FN. Bare i Zimbabwe finnes det 2,8 millioner mennesker som trenger støtte utenfra for å ikke sulte. I Kenya har enkelte områder av landet ikke fått regn på to år, og myndighetene anslår at 9,6 millioner mennesker i landet nå har for lite mat.

I Asia er antallet fattige og sårbare mennesker enda større enn i Afrika. I en tidligere utgave av Bistandsaktuelt beskrev vi detaljert livet til en rickshaw-sjåfør i Bangladesh og de utfordringer han og familien møtte i hverdagen. Medlemmene av denne familien tilhører den milliarder mennesker i verden som må klare seg for mindre enn én dollar om dagen. Inntil nylig hadde ingen medlemmer av familien noen gang oppsøkt en lege for å få behandling for sykdom eller skader. Årsaken var åpenbar: Kostnadene ved et legebeseik var langt over det familien kunne takle på sine beskjedne inntekter.

Vår egen påståtte finanskrisen eller krisen i helsevesenet blir små sammenlignet med de daglige utfordringene over en milliard mennesker i verden møter. Det er det grunn til å minne både velgere og politikere om i en tid da valget igjen nærmer seg.

GZ

MÅNEDENS SITAT

«Læringspotensialet synes å være oppbrukt.»

FN-ambassadør Mona Juuls levner lite håp for FNs generalsekretær Ban Ki-moon.

– Jeg er Ban, ikke Bond

Den usynlige sørkoreaneren i 38. etasje i FN-bygningen ble endelig synlig i norske medier. Tafatt og kjedelig, lød dommen fra kritikerne. Men betyr det så mye hvordan FNs øverste sjef er som person?

PORTRETT

■ PER-IVAR NIKOLAISEN

HVEM:
Ban Ki-moon.

HVA:
Generalsekretær i FN siden 1. januar 2007.

HVORFOR:
Skyteskive for kritikk fra blant andre Norges FN-ambassadør Mona Juul.

Det begynte så fengende for generalsekretær Ban Ki-moon. I forbindelse med tiltredelsen sa han «Jeg er Ban. Ikke James Bond». Deretter sang han sin egen versjon av juleklassikeren «Santa Claus is coming to town»:

«I'm making a list, checking it twice, going to find out who's naughty or nice, Ban Ki-moon is coming to town!»

Generalsekretærens liste over de slemme blir trolig stadig lenger. Den norske FN-ambassadøren Mona Juul kan i hvert fall risikere å havne der. Årsaken er et notat hun skrev til Utenriksdepartementet. Her beskrives Ban som tafatt, usynlig, maktesløs og hissig. Hun kritiserer innsatsen i finanskrisen, miljøkrisen og konfliktene i Burma, Sri Lanka, Kongo og Sudan. At notatet skulle lekke til Aftenposten et par uker før Ban skulle komme til landet, var nok likevel ikke en del av planen.

Lite makt. Stjernestudenten fra landsbyen Sangdong gikk rett inn i diplomatiet da han var ferdig med college. Senere ble Ban utenriksminister. Hans arbeidskapasitet er enorm. Timeplanen er delt inn i fem minutter lange bolker, og 65-åringen sover bare fem timer hver natt, hevder de som kjenner ham. Ifølge et intervju i New York Times har han ingen hobbyer.

Med andre ord kan det være at de har rett de som mener at han er en kjedelig fyr. Men er det et problem? To norske FN-kjennere er uenige om betydningen av generalsekretærens personlige egenskaper.

– Generalsekretæren betyr svært lite realpolitisk, uansett om han er en glimrende taler og inspirator, som Kofi Annan, eller veldig dårlig taler og inspirator, som Ban Ki-moon. Det er ikke personligheten på toppen som bestemmer om en internasjonal organisasjon har makt og innflytelse, det er medlemslandenes og særlig stormaktenes politiske agendaer. Det viktigste er å ha Washingtons støtte, uten å være en nikke-dukke, fastslår professor i statsvitenskap og tidligere statssekretær i UD, Janne Haaland Matlary.

Hun mener at vi i Norge har en hang til å forveksle politisk retorikk og offentlig opptreden med hva som er de politiske realitetene.

– Vi ønsker å bli begeistret. FN har en høy etisk status, basert på menneskerettighetene. Vi vil jo gjerne at dette er noe som går i riktige retning. I så måte er det kjempedeprimerende med en generalsekretær som snakker dårlig engelsk og ikke hever stemmen, fastslår Haaland Matlary.

Hun mener generalsekretærens makt i stor grad begrenser seg til å handle om ideer.

Stor makt. Ban er et ikon i sin hjemlige trakter. 50.000 mennesker feiret sam-

FNs generalsekretær **Ban Ki-moon** ble valgt fordi både USA og Kina kunne godta ham. Nå høster han kritikk for både lederstil og manglende resultater. FOTO: SCANPIX

men på et fotballstadion da han ble ny generalsekretær. Stjernestatusen på den internasjonale arenaen har derimot uteblitt. Tidligere visegeneralsekretær for humanitære spørsmål og nå leder for Norsk Utenrikspolitisk Institutt, Jan Egeland, har fått en rekke henvendelser fra journalister som vil ha ham til å si noe om Ban.

– Jeg har jobbet for både Kofi Annan og Ban Ki-moon, men det er litt for nært i tid til at jeg vil dele ut karakterbøker, sier Egeland.

Han er overbevist om at en god generalsekretær kan spille en avgjørende rolle i kriser og konflikter.

– Man skal ikke undervurdere hva en generalsekretær kan få til. Kofi Annan fikk Nobels fredspris i 2001 fordi han hadde gjort en ekstraordinær innsats for fred. I likhet med Dag Hammarskjöld løftet han embetet til ekstraordinære høyder ved at han var uredd og initiativrik, mener Egeland.

Egeland opplevde som visegeneralsekretær en unik mulighet til å sette dagsorden i internasjonale medier.

– En god generalsekretær må bruke mediene som et redskap for å nå sine mål. Hvis han har en naturlig evne til å bruke talerstolen godt, så kommer mediene av seg selv.

Tafatte Norden. USA var en pådriver for at Annans etterfølger skulle være mer stillfarende og mindre kritisk enn sin forgjenger. Egeland sier de nordiske landene gjorde lite for å få til en annen løsning.

– Det er voldsomt press fra ulike hold om at generalsekretæren skal være aktivistisk eller konsensusorientert. Det har slått meg hvor lite flinke de nordiske landene er til å presse på som gruppe av likesinnede. De er rett og slett for snille og for forsiktige, sier Egeland. ■

Høyre vil tøyle kutt-kåte Frp

– Bistand er ikke det vanskeligste området å bli enige om, mener Frp-talsmann

For første gang er det en realistisk mulighet for at det svært bistandskritiske Fremskrittspartiet havner i regjering. Men vil en slik regjering kutte kraftig i bistanden? Er det sannsynlig? Tja, er svaret både fra politikere og eksperter.

■ MARTHA CAMILLA WRIGHT
OG TOR AKSEL BOLLE

BISTANDSPOLITIKK

– Vårt ønske er å begrense bistanden, ikke slik som tidligere da vi ville fjerne den helt, fastslår Frps utenrikspolitiske talsmann Morten Høglund.

Men selv om Frp har moderert seg noe i sine utfall mot norsk bistand de siste årene, ønsker partiet fortsatt betydelige kutt. Høglund viser til at partiet i sitt alternative statsbudsjett for 2009 la opp til å kutte 38 prosent sammenlignet med den rødgrønne regjeringens bistandsbudsjett. Sistnevnte er på rundt 26 milliarder kroner.

Kutter i Afrika. – Vi vil blant annet gjennomføre betydelige reduksjoner i stat-til-stat-bistanden og vi vil kutte i støtten til FN og til Verdensbanken og de andre utviklingsbankene, sier Høglund.

Frps alternative statsbudsjett tallfester kuttene Høglund viser til. Frp vil blant annet fjerne store deler av regionalbevilgningene. For eksempel vil partiet kutte i samarbeidet med afrikanske land med 2,4 milliarder kroner, fra 2,8 milliarder i årets budsjett til om lag 430 millioner kroner.

Regionalbevilgningen til Latin-Amerika blir det heller ikke mye igjen av, den vil Høglund og hans partifeller redusere fra 256 millioner kroner til 27 millioner kroner. Også støtten til land i Asia kuttet kraftig, bortsett fra bistanden til Afghanistan. Videre viser Frps budsjettforslag blant annet at Frp vil redusere støtten til FN med drøyt 2,4 milliarder kroner og kutte overføringen til Verdensbanken og de andre utviklingsbankene med om lag 1,7 milliarder kroner. Regjeringens skogsatsing i verdens regnskoger vil partiet kutte med 369 millioner kroner.

Mer til nødhjelp. Men selv om Frps budsjettforslag viser til radikale kutt på en rekke områder, finnes det også noen budsjettposter hvor partiet ønsker å opprettholde et høyt nivå. Støtten til norske organisasjoners langsiktige bistandsarbeid, som i regjeringens budsjett er på 1,2 milliarder kroner, vil partiet «bare» redusere med om lag 300 millioner kroner. Men partiet kutter også kraftig i andre former for støtte til sivil samfunn og demokratisk utvikling, blant annet informasjonsarbeid og kulturtiltak.

Frp ønsker videre at Norge skal fortsette med betydelig støtte til ulike globale helsetiltak, selv om partiet også på dette området vil bruke om lag 300 millioner kroner mindre enn den sittende regjeringen. Frp vil imidlertid øke bevilgningen til nødhjelp og humanitær bistand med 50 millioner kroner.

Til Bistandsaktuelt understreker Høglund at Frp i større grad enn dagens regjering vil legge til rette for

Morten Høglund (Frp) tror det kan bli vanskelig å få gjennomslag for partiets ønsker om store bistandskutt.

at fattige land skal utvikle seg gjennom handel. Partiet vil arbeide for færre restriksjoner og tollbarrierer og ønsker også at alle land som OECD definerer som utviklingsland skal få tollfrihet når de selger varer til Norge.

– Vi vil i tillegg etablere et eget investeringsfond for fattige land. Norfund later nå til å fungere bedre, men er for lite. Vi ønsker et fond på 10 milliarder kroner, men disse pengene skal ikke hentes fra bistandsbudsjettet, sier Høglund.

– Hvis dere havner i regjering, vil det jo trolig bli med Høyre. Dere vil også være avhengig av støtte fra andre borgerlige partier. Hvor mye av denne nye bistandspolitikken kan Frp faktisk få gjennomført?

– Det vil nok bli mindre kutt enn vi ønsker, uten at jeg kan tallfeste det. Bistand er et viktig område for oss, men jeg oppfatter at Høyre og Frp er enige om mye, blant annet prioriteringen av handel. Jeg tror ikke bistand blir det området det blir vanskeligst å samarbeide på, sier Høglund.

Ikke rasering. Stortingsrepresentant for Høyre, Peter Gitmark, bekrefter at det trolig vil bli en reduksjon i bistandsbudsjettet dersom en Høyre/Frp-regjering skulle komme til makten.

– Vi ønsker ikke å opprettholde bindingen mellom én prosent av

Vi vil gjennomføre betydelige reduksjoner i stat-til-stat-bistanden.

Morten Høglund, Frps utenrikspolitiske talsmann.

Frp vil redusere norsk støtte til FNs utviklingsprogram (UNDP) fra 860 til 215 millioner kroner. Norge er en stor UNDP-giver, og et kutt vil bli merkbart. (Fra et urfolksprosjekt i India.)

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

ORD-FORKLARING:

WTO – Verdens handelsorganisasjon.

OSCD – organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling.

bruttonasjonalinntekt og bistandsbudsjettet. Vi er mer opptatt av å sikre at det vi gjør faktisk virker, enn å fokusere på et bestemt nivå, sier Gitmark, som også sitter i Høyres utviklingspolitiske utvalg.

– Hvor store kutt kan det bli snakk om?

– I vårt alternative budsjett de siste årene har vi lagt opp til en nullvekst i forhold til året før. Høyre har lang tradisjon for internasjonalt engasjement, og vi mener at Norge har

en moralsk plikt til å støtte fattige land. Så noen rasering av norsk bistand med Høyre i regjering vil det overhodet ikke bli snakk om, sier Gitmark.

Han viser samtidig til at Høyre også ønsker å være brobygger på borgerlig side, hvor blant annet KrF befinner seg.

Afrika og handel. I likhet med Høglund mener Gitmark at det er nødvendig å kutte ned på antall land

Aarebrot: – Viktig symbolsak for Frp

■ MARTHA CAMILLA WRIGHT
OG TOR AKSEL BOLLE

Valgforsker Frank Aarebrot mener en regjering hvor Frp er med vil kunne bety store endringer i norsk bistand. Aftenpostens Harald Stanghelle og professor Øyvind Østerud tviler imidlertid på at partiet vil få gjennomslag for radikale forandringer.

– Skulle vi få en regjering med Høyre og Frp etter valget, tror jeg at vi vil kunne få se betydelige endringer på bistandsfeltet. Motstanden mot statlig bistand er en viktig symbolsak for Frp, og de vil føle en forpliktelse til å gjøre endringer hvis de får regjeringsmakt, sier valgforsker og professor i sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen, Frank Aarebrot.

For Høyre mener han derimot at bistand ikke er så viktig.

Mindre stat-til-stat. – Hva slags forandringer vil kunne komme?

– Trolig vil jo bevilgningene bli lavere på sikt, det vil kunne bli en dreining vekk fra den bilaterale stat-til-stat-bistanden, mindre støtte til multilaterale organisasjoner, mer fokus på kontroll samt at frivillige organisasjoner vil bli en viktigere kanal enn i dag.

Mer kontroll. Politisk redaktør i Aftenposten Harald Stanghelle er noe mer skeptisk til Frps muligheter til å gjennomføre store endringer i norsk bistand dersom partiet skulle komme i regjeringsposisjon.

– Jeg tviler på at Frp vil klare å gjennomføre en radikal omlegging av bistanden. Jeg tror verken Høyre eller stortingsflertallet vil tillate det, sier Stanghelle.

Han tror imidlertid at bistandsorganisasjonene bør forberede seg på en kritisk gjennomgang av deres virksomhet hvis det blir en regjering med Frp og Høyre.

– Det har jo den siste tiden kommet signaler fra blant annet Norad om at mye kan bli bedre i norsk bistand. En grundig og kritisk gjennomgang av pengebruk og resultater tror jeg man bør forvente. En slik gjennomgang vil også kunne brukes av Frp til å vise at man faktisk gjør noe på dette området. Men de store kuttene tror jeg altså ikke vi får se, sier Stanghelle.

Vil måtte gi etter. Også Øyvind Østerud, professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo, tror at Frp vil få vansker med å gjennomføre en radikal omlegging av norsk bistand.

Han viser til at alle de andre partiene er relativt enige om hovedlinjene i norsk bistand.

– I en eventuell borgerlig regjering som inkluderer Frp, vil partiet trolig måtte gi mer etter enn samarbeidspartnerne. Det gjelder særlig hvis KrF utgjør noe av den parlamentariske støtten for en slik regjering. Opposisjonen og interessegruppene vil også presse politikken i retning av den nåværende politikken, skriver Østerud i en e-post til Bistandsaktuelt.

Vil reagere skarpt. På spørsmål om Frp vil møte stor motstand i embetsverket hvis partiet forsøker å gjennomføre radikale kutt, svarer

Valgforsker **Frank Aarebrot** mener en regjering hvor Frp er med vil kunne bety store endringer i norsk bistand.

FOTO: HALLGEIR VÅGENES/SCANPIX

77 Motstanden mot statlig bistand er en viktig symbolsak.

Frank Aarebrot.

professor Østerud følgende:

– Embetsverket har ikke så store egeninteresser i selve omfanget av den nåværende bistanden; et redusert volum har relativt små konsekvenser. Derimot vil bistandsorganisasjonene reagere skarpt, med et vedvarende politisk press og støtte fra media og opposisjon. ■

FRPS HANDLINGSPROGRAM 2009-2013:

- Frp vil begrense statlig bistand.
- Tradisjonell bistandspolitik har slått feil.
- Frp mener Norge har et ansvar i forhold til å bistå u-landene gjennom humanitær katastrofe- og nødhjelp.
- Frp vil oppmuntre til frivillig bistand gjennom humanitære organisasjoner.
- Frp vil kanalisere u-hjelp til landene som arbeider aktivt for å åpne for frihandel og som er villige til å balansere sine offentlige budsjetter.

INNSTILLING FRA UTVIKLINGSPOLITISK UTVALG I HØYRE, 2008:

- «Fra god vilje til gode resultater. Behov for en ny utviklingspolitikk»
- Bistanden bør konsentreres, både tematisk og geografisk, ikke minst for å kunne etterprøve effekten av den bistanden vi yter.
 - Menneskerettigheter, demokrati og styresett må prioriteres høyere.
 - Norge må stå for bedre markedsadgang og friere verdenshandel
 - Norge bør i større grad støtte opp om mikrofinansiering som et virkemiddel for effektiv fattigdomsreduksjon.

DANMARK OG SVERIGE

■ I Danmark har den borgerlige regjeringen bestående av Venstre og Det Konservative Folkepartiet kuttet bistanden i løpet av de nærmere åtte årene den har hatt regjeringsmakten. I 2000, året før regjeringen Fogh Rasmussen overtok, lå bistanden på 13,5 milliarder danske kroner, tilsvarende 1,06 prosent av landets bruttonasjonalinntekt (BNI). I 2008 var dansk bistand på 14,5 milliarder kroner 2008. Det er ca 0,8 prosent av BNI det samme året

■ Ifølge organisasjonen Mellomfolkelig Samvirke ville opprettholdelsen av 1-prosenten ha gitt minst 15 milliarder flere danske bistandskroner fra 2001 til 2008. Danskene har blant annet redusert antall samarbeidsland, gitt støtte til færre multilaterale organisasjoner, kuttet i informasjonsstøtten i Danmark og rettet mer av bistanden mot Afrika.

■ I Sverige har en borgerlig regjering styrt siden valget i 2006. Men svenskene har opprettholdt et høyt nivå på bistanden. I 2009 er det svenske bistandsbudsjettet på nærmere 34 milliarder svenske kroner, tilsvarende 28,9 mrd. norske kroner. Det er om lag 1 prosent av BNI. I likhet med danskene har svenskene valgt å redusere antall samarbeidsland, Afrika prioriteres og det er et skarpt fokus på demokrati og menneskerettigheter og fattigdomsbekjempelse, samt fred og sikkerhet.

ARKIVFOTO: HARALD HENDEN/SCANPIX

Norge samarbeider med. Han sier at Høyre ønsker at Afrika skal prioriteres. Utdanning og støtte til infrastruktur samt støtte til demokratiutvikling er områder som Høyre særlig vil satse på. Ifølge Gitmark vil norske frivillige organisasjoner og FN fortsette å være viktige bistandskanaler hvis Høyre skulle havne i regjering.

Som Frp ønsker også Høyre at norsk utviklingspolitikk i større grad skal bidra til at fattige land får mulighet til å drive handel.

– Vi vil øke antallet land som får tollfrihet her i Norge fra 50 til 100. Vi vil også ta helt andre standpunkter i WTO enn den sittende regjeringen, vi vil fjerne toll og subsidier slik at det blir lettere for fattige land å selge sine produkter til rike land, sier Gitmark.

Høyres stortingsrepresentant varsler også et langt skarpere fokus på resultater og etterprøving av bistanden hvis hans parti inntar regjeringskontorene.

– Og hva vil dere konkret gjøre for å få til det?

– Vårt første grep vil jo være å frakoble bistanden fra kravet om én prosent av bruttonasjonalinntekt, noe vi tror vil bidra til en mer effektiv bistand. Jeg vil heller ikke utelukke at vi en periode vil øke antallet rapporter og kontroller for å få bedre oversikt over hva som faktisk virker, sier Gitmark. ■

Norske bistandsorganisasjoner har en naiv forståelse av forholdet mellom kjønnene og diskriminerer ofte menn, mener mannsforsker Jørgen Lorentzen.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

– Norsk bistand diskriminerer menn

Vestlig bistand: «Afrikanske menn er latsabber, kvinnene er håpet»

Mannsforsker Jørgen Lorentzen langer ut mot bistandsbransjen. – UD og mange av organisasjonene forstår ikke hva det betyr å ha et kjønnsperspektiv i utviklingsprosjekter, sier han.

Forsker **Jørgen Lorentzen** mener at mannspektivet er totalt fraværende i bistanden og at det gir mindre utvikling for pengene.

■ MARTA CAMILLA WRIGHT

Man oppnår ikke likestilling med det kjønnsperspektivet som råder i den norske bistandsbransjen, fastslår den erfarne forskeren.

– Det holder ikke å lage kvinneprosjekter og å ha kvinner som målgruppe. Man må se på forholdet mellom kjønnene, sier han

Lorentzen viser til at Utenriksdepartementets handlingsplan for kvinner og likestilling fra 2007 nevner menn kun én gang.

Grasrotbevegelse. Bakgrunnen for Lorentzens utspill er at han nå er en-

gasjert av den norske organisasjonen Care til å lage en modell for mikrokreditt-programmer som også inkluderer menn.

– Care oppdaget at menn i Rwanda og Burundi har satt i gang en bevegelse for å få menn på banen. Nå samarbeider menn og kvinner om å få bedre liv i disse programmene. Men det er et initiativ som kommer helt og holdent nedenfra, fra mennene selv, sier han.

Ifølge Lorentzen forteller mennene i Rwanda og Burundi at de er blitt latterliggjort av andre i lokalmiljøet fordi de samarbeidet med konene sine.

– Men nå, etter bare ett år med et slikt samarbeid, er de blitt forbilder. En viktig årsak er at de har økt velstands nivået sitt i forhold til andre familier der de bor, forklarer han.

Late menn. – Det vestlige bildet av den afrikanske mannen er at han er lat. Det er denne myten som råder grunnen. For det andre oppfattes mannen ofte som en fiende i denne

måten å jobbe med kjønn på, sier han.

Han mener at utviklingsminister Erik Solheim, Utenriksdepartementet og organisasjonene burde lære av den hjemlige kjønnsdiskursen.

– I Norge har man forstått at man må se på relasjonen mellom kjønnene for at kvinner og menn skal bli likestilt.

Men å satse ensidig på kvinner, som man ofte gjør i prosjekter i utviklingsland, kan føre enda galere av sted.

– Det kan forrykke maktbalansen mellom kjønnene slik at det kan gjøre at menn føler seg truet. Det kan bidra til å øke vold mot kvinner. Dessuten kan det være at kvinner får enda større byrde ved å gi dem ansvaret for utviklingsprosjekt på utviklingsprosjekt. Afrikanske kvinner har mange oppgaver fra før, mener Lorentzen.

Naiv forståelse av kvinner. – Kvinnen oppfattes som offeret og håpet. Det

er det som ligger under denne måten å tenke kjønnsproblematikk på. Det er ikke slik virkeligheten er. Den er vesentlig mer nyansert.

Dessuten opprettholdes kjønnsystemet av begge kjønn. Uansett om vi snakker om familie, seksualitet eller arbeid er både kvinner og menn med på å skape og vedlikeholde hvordan relasjonen mellom kjønnene er og oppleves. Da blir det ikke skikkelig utvikling før man inkluderer begge kjønn i endrings- og utviklingstankegangen, mener mannsforskeren.

– Man tror at man hjelper de svakeste ved å hjelpe kvinner. Det er høyst usikkert.

I tillegg er måten man nå tenker kjønn på i bistanden både diskriminerende mot menn og skaper ikke reell utvikling.

– I beste fall gir det mindre utvikling for pengene. I verste fall virker det mot sin hensikt og virker ødeleggende på utvikling, avslutter Lorentzen. ■

BISTANDSFAG

POLITIKK

Redusert nasjonalinntekt fører til rødgrønn budsjettkamp om bistand

■ TOR AKSEL BOLLE

Ifølge Avisenes nyhetsbyrå (ANB) er det uenighet i den rødgrønne regjeringen under de pågående budsjettforhandlingene. Striden står om hvor mange milliarder kroner Norge skal gi i bistand til neste år.

Bakgrunnen for uenigheten skal være at Norges bruttonasjonalinntekt (BNI) trolig vil synke til neste år. Ifølge ANB vil årets rekordstore bi-

Norges bruttonasjonalinntekt vil trolig synke neste år.

stands budsjett på 26,2 milliarder kroner utgjøre 1,15 prosent av det man antar blir neste års BNI.

Det betyr at selv om regjeringen også til neste år gir 1 prosent av BNI i bistand så kan norsk bistand bli redusert med flere milliarder kroner i forhold til i år. I Soria Moria-erklæringen står det imidlertid at regjeringen først skal nå målet om 1 prosent av BNI i bistand og så trappe

innsatsen ytterligere opp.

Ifølge ANBs kilder vil utviklingsminister Erik Solheim derfor kjempe hardt for at man skal unngå kutt i neste års bistandsbudsjett. Arvinn E. Gadgil, politisk rådgiver for Erik Solheim, vil ikke kommentere de pågående budsjettforhandlingene. Men han understreker overfor Bistandsaktuelt at ingen annen norsk regjering har økt bistandsbudsjettet

med så mye i løp av en regjeringsperiode som den rødgrønne regjeringen.

– Siden de rødgrønne tok over har vi økt bistandsbudsjettet med 38 prosent. Bidraget til verdens fattige har dermed økt med 8,3 milliarder kroner de siste fire årene. Til sammenligning økte Bondevik II-regjeringa bistandsbudsjettet med 5,8 milliarder, sier Gadgil. ■

— Får ikke full helseeffekt

Evaluering peker på svakheter ved de globale helseinitiativene

Den første store evalueringen av store globale helse-satsinger fastslår at mye bør forbedres. Heller enn å hige etter raske resultater må en større del av pengene brukes på å styrke nasjonal kapasitet, fastslår forskerne.

HELSE

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENSE

Siden 1990 er det blitt etablert over hundre ulike globale helseinitiativer. Blant de mest kjente er vaksinealliansen GAVI og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM). Til tross for at bistandsgiverne årlig bevilger milliardbeløp til disse tiltakene, har effekten av satsingen i liten grad vært evaluert av uavhengige forskere. Før nå.

Redder liv. Forskere fra 30 land står bak den nye rapporten som er publisert i det anerkjente helsetidsskriftet Lancet. Rapporten fastslår at de nye globale helseinitiativene har gitt flere positive effekter. Blant de viktigste er økt diagnostisering og behandling av tuberkulose og målrettet innsats for å hindre malaria-dødsfall ved å dele ut nett mot malariamygg.

Flere mennesker har dessuten fått tilgang til for eksempel hiv/aids-medisiner, og prisene på medikamenter har gått ned. I Botswana bidro det til at i løpet av to år fra 2004 til 2006 ble andelen hiv/aids-pasienter ved sykehusene redusert fra 93 til 52 prosent.

– Jeg vet ikke om noen andre måter å satse på helsebistand som kan vise til så gode og konkrete resultater som de globale helseinitiativene, sier Tore Godal, statsminister Jens Stoltenbergs spesialrådgiver i globale helsespørsmål.

Store svakheter. Forskererteamet avdekker imidlertid også store svakheter ved dagens globale helsebistand: I noen tilfeller har helseinitiativene

De globale helseinitiativenes midler må brukes til å styrke mottakerlandenes egne helsesystemer, fastslår forskerne.

FOTO: KEN OPPRANN

veners satsinger ført til økte ulikheter i innbyggernes tilgang til helse-tjenester, kvaliteten på tjenester er blitt redusert på grunn av press om å nå resultatmål og resultatene som er blitt meldt inn viser seg i enkelte tilfeller å være overrapporterte.

Rapporten trekker også fram dårlig samsvar mellom helseinitiativenes satsingsområder og landenes nasjonale strategier. I tillegg fører stort press på offentlige byråkratier i utviklingslandene til en ytterligere svekkelse av de nasjonale strategiplanene. For å håndtere innsatsen til de mange globale initiativene har det dessuten vokst fram kostbare, parallelle byråkratiske systemer.

Helsevesenet må styrkes. Sist, men ikke minst, har helseinitiativenes innsatsområder ført til økt arbeidsbyrde på et allerede tungt belastet helsesystem. Men til tross for mange svakheter oppfordrer forskerteamet giverne til å bevilge enda mer penger til helse – nettopp for å bøte på de manglene som er blitt avdekket.

En hovedanbefaling i rapporten er derfor at en langt større andel av de globale helseinitiativenes midler må brukes til å styrke mottakerlandenes egne helsesystemer.

Forskerne etterlyser handling, ikke bare fagre løfter i helseinitiativenes strategiplaner, og anbefaler at helseinitiativene innrapporterer resultater også for å styrke helsesystemene.

Dessuten påpeker forskerne at de globale helseinitiativene i svært liten grad har bidratt til å utdanne nytt helsepersonell. Pengene har i stedet vært brukt på å etterutdanne eksisterende personell, samt økte lønninger for å hindre at folk slutter.

Resultatfokus. Dette er konklusjoner som Godal er enig i.

– Ja, det er generell bred enighet om at helsetjenesten må styrkes,

sier Godal – mannen som omtales som «hjernen bak GAVI», og med stor internasjonal innflytelse i debatten om globale helsespørsmål.

Godal tror at satsingen via blant annet High-Level Task Force on Innovative International Financing for Health Systems vil gi resultater.

– Utfordringen er å klare å legge til rette for begge deler – både å styrke helsesystemene og fortsatte, målrettede tiltak, sier Godal.

Til tross for at Lancet-rapporten trekker fram utfordringer knyttet til å koble for mye av helsesatsingen til resultater, mener Godal at dette er riktig framgangsmåte.

– I Rwanda overfører staten penger til kommunene. Hvor mye den enkelte kommunen får, avhenger av hvor mange barn som har fått utdelt myggnett.

– Hvem kontrollerer at de lokale myndighetenes tall stemmer?

– Det må sentrale myndigheter sjekke. Styrket kapasitet for måling av resultater er derfor helt essensielt, sier Godal.

Han forteller at Rwanda opplevde et raskt fall i antall barn som kom til sykehus på grunn av malaria.

Ga pengestopp. Overrapportering av resultater er likevel ett av flere kritiske punkter som Lancet-rapporten tar opp. Godal forteller at dette i enkelte tilfeller har vært et problem.

– Mye tydet på at en håndfull land overrapporterte resultater.

Det er bred enighet om at de offentlige helse-tjenestene må styrkes.

Tore Godal, statsministerens spesialrådgiver i globale helsespørsmål.

LANCET-RAPPORTEN

■ Rapporten «An assessment of interactions between global health initiatives and country health systems» ble publisert i det anerkjente medisinske tidsskriftet The Lancet i juni.

■ 15 ulike studier omfatter bilaterale bistandsaktører i 22 OECD-land. Dette danner grunnlaget for at Lancets forskerteam fra 30 nasjoner har vurdert helsebistand fra 1990 til 2007.

GAVI har derfor inntil videre stoppet finansieringen til disse landene, sier Godal.

Han er samtidig kritisk til hvilke modeller forskere som påpeker overrapportering bruker.

Bistandsaktuelt har tidligere omtalt funnene til professor i global helse ved universitetet i Washington, Christopher Murray. Han har sett nærmere på helseinitiativenes tall om redusert barnedødelighet, og mener at tallene er blåst opp. Murray, som er én av de 30 forskerne bak Lancets rapport, etterlyser objektiv forskning, og ikke bare helseinitiativenes egne suksessfall.

– Med Murrays modell blir vaksinedekningen i Norge kun på 80 prosent, mens Folkehelseinstituttets tall er 90-95 prosent. Stemmer Murrays tall for Norge, skulle vi ha hatt meslingeepidemier i Norge. Det har vi ikke hatt, parerer Godal.

Svekket FN? Stoltenbergs spesialrådgiver er heller ikke enig med Lancet-forskerne når de trekker fram hvordan dreiningen har ført til at FNs og utviklingsbankenes rolle er blitt svekket. Forskerne advarer mot en utvikling hvor FNs funksjon som nøytral aktør kan bli undergravd i jakten på penger.

– Jeg er ikke enig. WHO's rolle er blitt styrket via helseinitiativene fordi det totalt sett nå bevilges mer penger til helse. Dette gjør at det er større behov for WHO i form av teknisk bistand og å spille en normativ rolle, sier Godal.

Skikkelig rapport. Til tross for at Godal ikke stiller seg bak alle konklusjonene og anbefalingene i rapporten, mener han at evalueringssrapporten er god.

– Ja, det er generell enighet om at dette er en skikkelig rapport som gir et rimelig, om enn noe kritisk, bilde av situasjonen, sier Godal. ■

Vil tjene penger om 20 år

Norske skogeiere etablerer gigant-plantasje i Nicaragua

MANAGUA/CAMOAPA (b-a): Tidligere Norad-direktør Per Grimstad vil bevise at det går an å tjene penger og skape jobber gjennom rent kommersielle prosjekter i utviklingsland. Nå farter han mellom Norge og en teak-plantasje i Nicaragua som skal gi milliarder i kassa om tjue år.

■ I NICARAGUA:
GUNNAR ZACHRISEN

NICARAGUA – Dette er et utrolig morsomt prosjekt å jobbe med, men jeg er ikke så sikker på at jeg vil være her når de store inntektene begynner å komme, sier 75-åringen spøkefullt.

Med seg på laget har han en tålmodig og pengesterk gruppe investorer: norske skogeiere. Det er folk som er vant til å vente en generasjon på at trær skal vokse seg lønnsomme.

Den tidligere bergverksingeniøren, Norad-sjefen, statssekretæren, ambassadøren og Ap-politikeren er fortsatt kjapp i steget der han klyver opp den bratte lia. Nå vil han sjekke hvor mye land som er blitt klargjort siden dagen før. Klokken er bare litt over sju om morgenen, men en gruppe på seks landarbeidere har allerede vært i aksjon siden solstrålene brøt fram som gullstriper over horisonten.

Med nyslipte macheter svingende fra side til side har de målbevisst hogget seg rydning, meter for meter. Flere hundre kvadratmeter med gresskledd land er ryddet. Der vi kvelden før fant meterhøyt ugras, er det nå kortklipt og klart for planting.

– Dette er en hektisk periode. Innen utgangen av juli skal vi ha 500.000 planter ut på åkeren, forteller plantasjegründer Grimstad.

Ambassaden. Dagen i forveien – 23. mai – har vi ankommet den nye teakplantasjonen La Embajada – eller på norsk: «Ambassaden». Det er et passende navn synes Per Grimstad, som

Daglig leder **Ove Faurby** og styreleder **Per Grimstad** viser fram sitt prosjektområde – i hjertet av Nicaraguas kvegdistrikter. Der det tidligere gresset noen få kuer,

ORD-FORKLARING:

Machete – en stor jungelkniv som benyttes av bønder og landarbeidere over hele Latin-Amerika.

i sin mangslungne karriere også har bekledd den norske ambassadørposten i Sør-Afrika. Men navnet har ingenting med norsk diplomati å gjøre. Snarere er det uttrykk for at eiendommen og dens tidligere eiere har hatt status og betydning i lokalsamfunnet. Med vid og vakker utsikt til fjell og daler har La Embajada vært

en av provinsen Boacos flotteste kvegfarmer.

Men ulike problemer dukket opp og gjorde kvegdrift i området gradvis vanskeligere: økende konkurranse og fallende kjøttpriser, svak infrastruktur, ineffektive driftsformer og den ødeleggende borgerkrigen på 1980-tallet. Krigen,

som blant annet førte til at hovedhuset på farmen ble satt i brann, la en kraftig demper på all utvikling i området.

Nå er det fred, og det er trær, ikke kveg, som skal bringe ny velstand til området, håper Grimstad og hans norske investorer. Planen er å plante 1 million teakplanter på

Skaper arbeidsplasser på tidligere kvegrancher

CAMOAPA (b-a): Arbeid for lokalsamfunnets menn og kvinner er en populær bieffekt av den norsk-nicaraguanske teakplantasjonen i Boaco-provinsen.

■ I NICARAGUA:
GUNNAR ZACHRISEN

NICARAGUA Om lag 115 mennesker står allerede på Norsteaks lønnslistene: planteskolearbeidere, arbeidsledere, kontoransatte, kjøkkenhjelp og vakter. Av disse er om lag 40 fast ansatte og resten ansatte som er sysselsatt deler av året. I tillegg kommer sysselsatte hos underleverandører, som mennene vi beskuer mens de svinger sine lange kniver over ugras i den kjølige nicaraguanske morgenroden.

De fleste av de ansatte er imidlertid kvinner. Det er en bevisst re-

Det var dårlig med skoler der jeg bodde som ung.

Hernandez Borge.

krutteringspolitikk fra firmaets side.

– Kvinner er trygg arbeidskraft. De har høy arbeidsmoral, de drikker ikke opp lønninga og møter på jobb når de skal, sier Grimstad – og får støtte fra dansken som foreløpig har den daglige ledelsen av farmen, skogingeniøren Ove Faurby.

Trange tider. – Det har vært vanskelige økonomiske tider her i det siste, så arbeidsplassene som kom med Norsteaks kjøp av farmene har vært viktige for oss som bor her, sier plantasjearbeideren Amelia Huete.

Den 39-årige firebarnsmoren har bakgrunn som husmor og klesselger på lokale markedsplasser. Nå møter hun opp på Norsteaks planteskole fra klokka 6 til klokka 15 mandag til fredag.

I dag er oppgaven hennes å skjære opp jordpølser i passelige pølse-snabber. I hver og en av de små snab-

Amelia Huete skjærer jordpølser der frøene senere skal få spire og gro.

bene skal andre arbeidere plante et frø av en teakplante, og når den blir passelig stor skal den ut på plantefeltene. Kanskje vil frøet om 18-20 år ende opp som et nylakkert stuebord hos en IT-ingeniør i Shanghai eller

aksjemegler i New York.

Tok kurs, ble leder. Tvers over bordet for Amelia følger 25-årige Carmencita Marengo Amador arbeidsprosessen nøye. Den spedbygde og beskjed-

skal det nå plantes tett i tett med teakplanter.

ALLE FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

den tidligere kvegfarmen og tre andre farmer i området som det norsk-nicaraguanske firmaet NorTeak til nå har kjøpt. Det er et svært langsiktig prosjekt med store investeringskostnader, men minimale inntekter de første årene.

Om 18-20 år. Området er per som-

Om åtte år kan de første trærne felles.

meren 2009 på rundt 1000 hektar, tilsvarende om lag ti kvadratkilometer, og skal gradvis utvides med nye oppkjøp.

Om 18-20 år skal trærne være fullt utvokst, om åtte år kan de første trærne felles for å skaffe inntekter. I mellomtida må Grimstad og den lokale ledelsen i Nicaragua bevi-

andre av områdets kvinner, både kan lese og skrive. Amador, som er gift med en skomaker, har utdanning tilsvarende ungdomsskole. I tillegg har hun tatt et kurs NorTeak har avholdt på «Ambassaden».

Med dette kurset som faglig ballast og fordi hun er både arbeidsom, kjapp i hodet og pliktoppfyllende er Amador nylig utnevnt til arbeidsleder, forteller daglig leder Ove Faurby.

– Å være teamleder gir meg ekstra penger i månedslønn, 2600 cordobas (om lag 770 kroner) istedenfor det vanlige 2100, sier Carmencita Marengo Amador fornøyd.

Hennes eneste problem nå er at tilnavnet «lille-Carmen» fortsatt blir hengende ved der hun står og dirigerer sine eldre medarbeidere.

Skriftlige avtaler. Arbeidslønningene på plantasjonen er regulert gjennom skriftlige avtaler og ligger

NORTEAK

■ Det er etablert et eiendomsselskap i Nicaragua, NorTeak Nicaragua SA. Dette selskapet er eid av norske investorer gjennom holdingselskapet NorTeak AS. NorTeak Nicaragua SA eier de eiendommene dette holdingselskapet har kjøpt i Nicaragua, med de trærne som blir plantet der.

■ De største aksjonærene er per 15. august 2009 Starteak AS v/ Per Grimstad og Inge Olav Fure (25,4 prosent), Norskog Invest AS (som er en medlemsorganisasjon for profesjonelle skogeiere – 16,5 pst.), Opplysningsvesenets fond (14 pst.), Stang Holding AS v/ Thomas Stang (13 pst.) og Anders Stang (10,6 pst.).

■ De foreløpige investeringene beløper seg til cirka 16 millioner kroner.

■ Det er også etablert et driftsselskap, NorTeak Madera SA. Dette er et profesjonelt driftsselskap for plantasjoner, med en stab og fagfolk som etter hvert skal tilby sine tjenester for skogeiere i hele Nicaragua. Kundene vil være firmaer, kooperativer og enkeltbønder som er interessert i å starte med skogsplantasjoner.

■ NorTeak Madera SA er eid av NorTeak Holding AS i Norge. I tillegg har en stor nicaraguansk investor nylig gått inn med kapital som eier i det sistnevnte selskapet. Ifølge Grimstad sikrer dette selskapet et finansielt grunnlag framover. Målet er «å utvikle en profesjonell plantasjevirksomhet i Nicaragua, drevet av og for nicaraguanere, samtidig som man inviterer til investeringer utenfra».

Kilde: NorTeak AS

se overfor investorene at alt går etter planen. Målet er at de tidligere kvegfarmene skal omdannes til en gigant-farm for hogging og eksport av hundretusener kubikkmeter teak. Grønne trær vil også bety grønne dollar for norske skogeiere - eller kanskje deres barn og barnebarn:

– Klarer vi å få til en plantasje på 4-5000 hektar, som er målet, vil det endelige ubeskjedne inntektsmålet når hovedhogsten kommer være til sammen i størrelsesorden 2 milliarder kroner. Men det krever også investeringer i 100-millioner-klassen, sier Grimstad.

Den tidligere Norad-direktøren sier likevel at det er utviklingseffekt for Nicaragua som er det viktigste for ham og ikke hva han kan sette på konto om 20 år.

– Jeg ønsker å bevise at det er mulig å finne prosjekter selv i de fattigste u-land, som er så attraktive at det er mulig å få utenlandske investeringer på plass – og at det er mulig å tjene penger på dem. Samtidig må vi gjøre alt riktig, både miljømessig og i forhold til virkningene i

lokalsamfunnene, sier Grimstad.

Han understreker at ikke en eneste dollar er brukt på smøring eller korrupsjon så langt i prosjektet, og at det også vil være policyen for framtida.

– Hvis man kjenner maktforholdene og prosessene, er det mulig. Men det krever arbeid, ikke minst et omfattende kontaktarbeid i samfunnet, sier Grimstad.

Han har fått støtte fra sin tidligere arbeidsgiver Norad til forundersøkelser, men ut over dette er det ikke aktuelt å bruke bistand i selve prosjektet. Snarere skal det produseres varer og tjenester som er så attraktive at de gir både fornøyde kunder og glade investorer.

Nye markeder i Østen. – Inntektene skal primært komme fra eksport av rundtømmer til USA og nye vekstmarkeder i Kina, India og andre asiatiske land. Dette er markeder som allerede etterspør mer tropisk tømmer enn det som tilbys, sier Per Grimstad.

Fortsetter neste side >>>

I Carmencita Marencos hender ligger den bitte lille planten som skal legge grunnlaget for framtidig lokal velstand og inntekter til norske skogeiere. Om to år skal den, etter planen, rage fem meter over bakken.

ne trebarnsmoren er blant de lokale kvinnene med utdanning. Det betyr at hun, i motsetning til en del

over den lovfestede minstelønnen i landet (p.t. 1573 cordobas per måned for arbeidere i landbrukssektoren, tilsvarende om lag 460 kroner). Har du en spesiell kompetanse fra før, gir det ekstra i lønningsspen.

– Selskapet har økonomiske incentiver for at de ansatte skal utvikle sin egen kompetanse, forteller Faurby. De som kan lese og skrive får en 50-lapp ekstra i måneden, kan du kjøre traktor gir det 200 og å følge ulike kurs som arrangeres på farmen gir også litt ekstra uttelling.

En av de som har begynt på utdanning er traktorføreren Jorge Hernandez Borge. Den tidligere meieriarbeideren i slutten av 30-årene bekrefter at han har meldt seg på kurset NorTeak arrangerer på «Ambassaden» for å lære de ansatte å lese og skrive.

– Det var dårlig med skoler der jeg bodde som ung, forteller Hernandez Borge.

– Men hvorfor trenger du egentlig å kunne lese og skrive? Du har jo klart deg i mange år uten?

– Jeg synes det er bra å kunne lese og skrive. Tidligere, når jeg skulle til byen, måtte jeg huske på alt folk ba meg om å kjøpe med. Nå kan jeg skrive det opp på en lapp.

På «Ambassaden» treffer vi også de lokale vaktene Concepción Pravia og Alejandro Huete. De representerer samtidig et stykke politisk historie. Mens Pravia deltok i kontraskriften på opprørernes side, var Huete først med sandinistene i fem år, før han – av helt opportunistiske grunner – skiftet side til opprørerne.

Men 1980-årenes motsetninger er allerede glemt, skal vi tro lokalbefolkningen. I dag er det knapt nok noen som løfter på øyenbrynene over at de to tidligere kamphanene er venner og vokter porten til farmen med hvert sitt gevær. ■

>>> Forts. fra foregående side

- Er det ikke likevel dristig å spå om internasjonale markeder for tropisk trevirke tjue år fram i tid?

- Det blir ikke mer fruktbar jord i verden. Mens det er en økende miljø- og klimabevissthet blant folk, vet vi at størstedelen av hardwood i verden i dag er hogd ulovlig fra regnskog. Dette er noen av grunnene at markedene trolig vil ha en stadig økende etterspørsel etter miljøriktige skogprodukter.

Grimstad mener også at finanskrisa har fått folk til å innse at det er klokt å investere i noe håndfast.

- I dette tilfellet er det trær som vokser med flere meter per år.

Ved siden av å ha gjort hjemmeløkene i forhold til langsiktig markedsanalyse forsikrer gründer Grimstad at firmaet også har gjort grundige vurderinger av politisk og miljømessig risiko. Norsk utenrikspolitisk institutt er blant de institusjonene som har vært med i analysearbeidet som inngår i forundersøkelsene.

På miljøsidan får firmaets satsing positive skussmål fra uavhengige miljøverneeksperter Bistandsaktuelt har snakket med i Mellom-Amerika: Å erstatte kvegfarmerens avskogede gressletter med plantasjeskog er i all hovedsak positivt, blant annet for å unngå tørke. Dessuten vil økt tilgang på plantasjeteak redusere etterspørselen etter tropisk tømmer fra naturskog.

Politiske kontakter. Selskapet Nor-teak har registrert seg både i Nicaragua og Norge. Det er en nødvendighet ifølge nicaraguansk lov, men også en måte å håndtere risiko på. I Nicaragua utgjør den lokalkjente danske skogingeniøren Ove Faurby foreløpig selskapets daglige ledelse ute i felt i provinsen Boaco, mens Ni-

Etter få uker i jorda har teak-plantene allerede vokst seg kraftige.

Vi skal både tjene penger, motvirke avskoging og skape nye varige arbeidsplasser.

Per Ø. Grimstad, pensjonist og plantasje-gründer.

caraguas tidligere ambassadør i Norge Patricia Delgado er sekretær og koordinator for alt selskapet foretar seg i hovedstaden. Begge har, ifølge Grimstad, vært nøkkelpersoner i oppstartsfasen. Faurby med sine omfattende kunnskaper om tropisk biologi og Delgado med sine kontakter og bekjentskaper i næringsliv og politikk.

- Kontakter i ulike leirer er helt nødvendig i et samfunn som Nicaragua. Vi har sikret oss støtte til dette prosjektet både hos sandinistene og blant politikere i andre partier, både på sentralt og lokalt nivå, sier Grimstad.

Vil gi råd til andre. Like viktig som selve ideen om å etablere og eie en egen plantasje er at selskapet også etablerer et eget profesjonelt drifts-

selskap for plantasjer. Dette blir et selskap med stab og fagfolk som etter hvert skal tilby tjenester for skogsplantasjer i hele Nicaragua. En stor nicaraguansk investor, med erfaring fra sektoren, har nylig gått inn med kapital i det sistnevnte selskapet.

- Dette bringer oss nærmere målet om å få på plass et proft og slagkraftig plantasjefirma. Både lokale skogeiere og internasjonale selskaper vil kunne kjøpe tjenester av oss, slik at vi kan utvikle kompetansen i hele sektoren i Nicaragua, sier Grimstad optimistisk.

Et viktig element i satsingen er at erfaringen og ekspertisen som finnes i norsk skogbruksnæring skal formidles til den nye og mer uerfarne skogbrukssektoren i Nicaragua. ■

NOTISER

Bistandsnemnda med fem krav til ny regjeringsplattform

Mindre norgesreklame og mer oppmerksomhet om viktigheten av religionens betydning i utviklingspolitikken - det er to prioriteringer Bistandsnemnda ønsker at en ny regjering skal inkludere i en ny regjeringsplattform.

Framfor å vektlegge norske fortrinn vil Bistandsnemnda i stedet fokusere på lokale behov og initiativ. Bistandsnemnda vil dessuten øke innsatsen omkring organisasjonsutvikling og lederutvikling i Sør for å sikre at strukturene som mottar bistandspenger har nødvendig kapasitet og styrke til å håndtere disse pengene. Kontroll i etterkant er ikke nok, mener Bistandsnemnda.

Mer penger til det sivile samfunn er et fjerde krav. Bistandsnemnda mener de frivillige organisasjonene er den kanalen som bidrar til å bygge samfunn «nedenfra».

Siste krav er at menneskerettighetsdialoger prioriteres høyere enn i dag. ■

Venter 450 000 til fotball-VM

Til tross for finanskrisa tror sørafrikanske myndigheter at over 450 000 turister vil komme for å følge fotball-VM. Sør-Afrikas minister for turisme, Marthinus van Shalkwyk, sier at arbeidet med VM-forberedelsene er i rute, og at alt vil være klart til avspark 11. juni neste år. Han mener fotball-VM er en enorm mulighet for Sør-Afrika.

- Det løser ikke alle våre problemer, men vi jobber nå for ikke å havne i samme båt som Sør-Korea, hvor deler av infrastrukturen som ble bygd til deres VM senere viste seg å være ubrukelig, sier Shalkwyk. ■

Langvarig tørke truer matsikkerheten i Kenya

- Dette er den lengste tørken jeg har opplevd, sier Peter Wangai Macharia - pensjonert postarbeider og bonde i Kenyas Rift Valley-provins siden 1990.

Han viser til hvordan det nesten ikke har regnet siden 2007. Kenyanske myndigheter har nå satt i gang nødhjelpstiltak, men frykter at krisen vil bli enda verre. Lagrene for mais - basismatvaren i Kenya - minsker kraftig. Kenyanske myndigheter anslår at 9,6 millioner mennesker i landet nå har for lite mat.

Tørken rammer særlig skolene fordi barna i stedet må dra hjemme. Flere skoler i de mest sultrammede distriktene tilbyr nå derfor frokost og lunsj på skolen, noe som har økt skoledeltakelsen. ■

Siden morgengry har de hogget seg rydning, meter for meter.

Nå kan du abonnere på **NYHETER** fra bistandsaktuelt.no

Du kan nå abonnere på en ukentlig nyhetstjeneste fra Bistandsaktuelt. Du mottar den som e-post rett inn på din pc! Gå inn på bistandsaktuelt.no/Forsiden/Nyhetsbrev og skriv inn din e-postadresse. Enklere kan det ikke bli.

Canopying - glideturer over tretoppene i regnskogen - er et av tilbudene fra de mange økoturisme-selskapene.

FOTO: MAJA RIVAS PEDERSEN

2008 representerte en ny rekord i turisme. For første gang besøkte mer enn 2 millioner turister det vakre landet.

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

For drøyt 20 år siden var landet i ferd med å bli avskoget. Nå tjener costarikanerne gode penger på økoturisme.

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

SAN JOSÉ (b-a): Det lille landet Costa Rica i Mellom-Amerika har allerede klart det Erik Solheim drømmer om å oppnå på globalt nivå: Både å stanse avskogingen og å få ny skog tilbake. I løpet av 20-25 år har skogdekket økt fra 21 prosent til at det i dag dekker over halvparten av landets areal.

I virkeligheten erklærte vi krig mot kua.

Jorge Rodriguez, miljøvernminister.

■ I COSTA RICA:
GUNNAR ZACHRISEN

Da USAs president Woodrow Wilson fløy over «bananrepublikken» Costa Rica i 1913, på vei for å beskue den nye Panama-kanalen, var landet et sammenhengende skogsområde.

REGNSKOG

Et grønt under i US

Costa Rica har økt landets skogdekke fra 21 til 51 prosent

Introduksjonen av bananplantasjer, blant annet i regi av amerikanske storselskaper som United Fruit Company, skapte noen av de første hullene i det mørkegrønne naturskogteppet.

Men etter hvert ble folks higen etter hamburgere og melk viktigere enn etterspørselen etter krumme, gule frukter. Den økende kvegdriften la beslag på enorme områder og tok knekken på det mangfoldige dyre- og plantelivet i skogene. Der mektige sedertrær, mahogny, pochote og mandel tidligere ga skygge for aper og tapirer var det nå bare busker og gress.

To tredjedeler borte. På slutten av 1970-tallet gikk alarmen i Costa Rica, først i forskningsmiljøet, senere i media. To ulike studier viste at den årlige avskogingsraten var på

55.000 hektar per år (550 millioner kvadratmeter), mens det en gang så vakre og frodige skoglandet hadde mistet om lag to tredjedeler av sine skoger.

– Det var et sjokk for oss. Vi burde jo hatt et skogdekke på 60 prosent! Oscar Arias og andre politikere stilte seg spørsmålet om hva som kunne gjøres for å snu trenden, sier miljøvernminister Jorge Rodriguez.

I 1977 vedtok nasjonalforsamlingen at jord kunne eksproprieres for å verne skog og at det var en nasjonal plikt å reetablere landets skoger. Parlamentarikerne fastslo samtidig at 2 prosent av alle lån til landbruksformål skulle øremerkes til slike formål.

Dette var likevel ikke effektivt nok, viste det seg senere. Takten i avskogingen ble langsommere, men stanset ikke. Fortsatt ble hektar på

hektar med naturskog svidd av for å skape beitemarker for kveg.

Krig mot kua. – I virkeligheten erklærte vi krig mot kua, sier miljøvernministeren som selv har lang fartstid innen forskning og miljøarbeid i offentlig regi.

Gradvis ble lovverket forbedret. Nasjonalforsamlingen vedtok til slutt – i 1996 – et forbud mot at eiere av jord som var bevokst av skog kunne foreta bruksendringer fra skog til kveg eller plantasjejordbruk. I tillegg ble det innført forbud mot eksport av tømmer og trevirke. Samme år ble det etablert et stort statlig fond for «kjøp av miljøtjenester», det vil si at jordeiere ble kompensert for å bevare skog, reetablere skog og å ta vare på naturlige vannreservoarer.

Den statlige institusjonen FONAFIFO ble etablert for å administrere

SAs bakgård

Ingen land i verden har flere naturparker. Monteverde er blant de vakreste.

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

fondet, etter hvert finansiert gjennom karbonavgift. Med en raskt økende bilpark var det et vellykket og framsynt trekk. Hver gang turistguidene i Tamarindo eller bananprodusentene på Atlanterhavskysten tanker opp sine kjøretøyer, går 3,5 prosent til å finansiere miljøet for de kommende generasjoner.

Men i et land med høy miljøbevissthet er etterspørselen etter statlig støtte til miljøtiltak stor, så stor at de drøyt ett hundre miljøbyråkratene i FONAFIFO ikke kan tilgodese alle tiltak. Det fastslår både ledelsen i institusjonen og miljøvernministeren overfor Bistandsaktuelt.

Imponerende resultater. Likevel har resultatene vært oppsiktsvekkende. Costa Rica er det eneste utviklingslandet i verden som har klart å snu

trenden – fra avskoging til netto vekst i sitt skogdekk. Den symboliske viktige grensen på 50 prosent skogdekk er allerede nådd – opp fra et bunnivå på 21 prosent på 1980-tallet.

– Målet er 60 prosent, fastslår Rodriguez.

Et annet mål Costa Ricas regjering har satt seg, er å bli det første karbonnøytrale landet i verden. Det ble erklært i 2007 og målet skal nås innen 2021.

Miljøvernministeren mener at utviklingslandet Costa Rica de siste tiårene har investert i miljøtjenester som hele verden vil nyte godt av. På sikt håper han derfor at Costa Rica – sammen med andre skogland – skal bli kompensert for sine kostnader. Ifølge Rodriguez bør det skje gjennom internasjonale ordninger der verden anerkjenner skoglan-

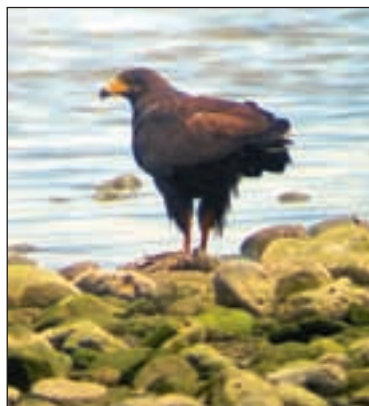
ORD-FORKLARING:

hektar – areal-enhet, ett hektar = 10 000 kvm.

Oscar Arias – Costa Ricas sittende president. Også president i perioden 1986-90. Vinner av Nobels fredspris i 1987.

Costa Rica har 0,1 prosent av verdens landareal, men 5 prosent av verdens biodiversitet. Aper av ulike slag finnes over alt i landet. FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

Hauker, ørner og andre rovfugler har gode livsbetingelser i skogene.

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

For tve år siden var Costa Ricas krokodiller en utrydningstruet art. Nå finnes de i farlig store antall.

FOTO: ODA OPDAL ZACHRISEN

SLIK HAR DE KLART DET

■ Landets nasjonalforsamling vedtok i 1969 en skoglov som forbød eiere av jord å gjøre ytterligere bruksendringer fra skog til kvegdrift, men loven ble i praksis først satt ut i livet et tiår senere. Senere er loven ytterligere skjerpet ved tre anledninger.

■ Det ble etablert et miljøfond for betaling av miljøtjenester i regi av den statlige organisasjonen FONAFIFO, blant annet med sikte på å bevare biologisk mangfold og naturlige vannkilder.

■ Staten utbetaler en sum per hektar til bønder og skogeiere som lar være å hugge skogen. Prisen er marginalt høyere enn inntekten de ville hatt på å drive med kveg på det samme arealet. For tiden er prisen 64-80 dollar, som utbetales for en 5-årsperiode.

■ Fondet finansieres blant annet med en avgift på 3,5 prosent på alt salg av bensin og diesel. Pengene går rett til FONAFIFO som er etablert uavhengig av årlige bidrag fra statskassen.

■ Øvrige finansieringskilder har vært Verdensbanken/GEF og bilaterale givere. Norge bidro med midler i en tidlig fase. I 1997 kjøpte Norge karbonsertifikater tilsvarende 200 000 tonn karbon fra Costa Rica, midler som gikk til å finansiere miljøtjenester.

■ Det er også etablert en rekke vernede områder (naturparker) og ulike støtteordninger for å reetablere skog på tidligere avskogede områder, blant annet skattefradrag.

COSTA RICA

denes bidrag til å bevare verdens regnskoger.

I mellomtiden kan landets ledelse trøste seg med at turiststrømmen til Costa Rica fortsetter å øke. Mens andre land i regionen sliter med avskoging, fattigdom, kriminalitet og politisk uro, fortsetter Costa Rica å utgjøre et attraktivt alternativ. I fjor kunne landets turistmyndigheter nok en gang notere seg for en rekord, da 2-millionersgrensen ble nådd. Instituto Costarricense de Turismo anslår at det ga landet en inntekt på 2,2 milliarder dollar, 280 millioner dollar mer enn året før.

Vil gjerne ha norsk støtte. Costa Ricas miljøvernminister Jorge Rodriguez er kjent med at Norge har avsatt betydelige summer på sitt bistandsbudsjett for å støtte bevaring

av regnskog, blant annet i Amazonas. Han ser gjerne at en andel av midlene investeres i Costa Rica.

– Vi ser gjerne at andre land investerer i våre fond for ulike miljøtjenester. I dag dekker vi bare 50 prosent av etterspørselen etter støtte til ulike prosjekter, og årsaken er at vi ikke har nok penger, sier miljøvernministeren – som ved siden av miljø har ansvaret for landets energiforsyning og telekommunikasjoner.

Han mener at betydningen av Costa Ricas eksempel som miljønasjon er meget viktig, mens avskogingen bare fortsetter i nabolandene.

– Costa Rica er et laboratorium for resten av Mellom-Amerika og mange andre land i verden, sier han.

■

— Overrasket over frikjennelsen

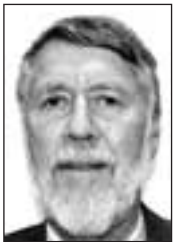
Norges ambassadør er kritisk til rettsavgjørelse

– Frikjennelsen av ekspresident Frederick Chiluba kan være en indikasjon på at myndighetene skjærer topplederne, sier Norges ambassadør i Zambia Tore Gjøs.

■ LIV RØHNEBÆK BJERGENE

Han mener at tette bånd mellom Chiluba og landets sittende president, Rupiah Banda, kan ha bidratt til at ekspresidenten ble frikjent for anklagene om underslag av til sammen 500 000 dollar.

– Det virker som om den nåværende presidenten har holdt hånden over Chiluba, sier Gjøs (bildet).

Etter domsavsigelsen har president Banda rost de zambiske dommerne for å ha vist integritet, og bedt befolkningen om å akseptere frikjennelsen.

– Jeg er glad over å ha en dommerstand som vi kan være stolte av. Vi er alle avhengige av dommernes integritet, sa Banda.

Avventer domspremissene. Gjøs legger ikke skjul på at han er overrasket over dommen.

– Det virket som om Task Force on Corruption-enheten som i 2002 ble opprettet for å etterforske korrupsjon i Chiluba-perioden fra 1991 til 2001 – hadde en god sak. Derfor er det overraskende når lederen for etterforskningsenheten gir en positiv vurdering av dommen, sier Gjøs.

Han understreker imidlertid at domspremissene ikke er tydelige, og at det derfor er for tidlig å gi noen endelig vurdering av dommen.

– Men i en situasjon hvor det

Zambias tidligere president **Frederick Chiluba** og kona **Regina** jubler over å bli frifunnet for korrupsjonsanklagene.

FOTO: SCANPIX/AFP, THOMAS NSAMA

åpent har foregått misligheter, ser en hvordan noen framstår som ustraffbare. Vi avventer nå om zambiske påtalemyndigheter vil anke dommen, sier han.

Tross skuffelsen over at Chiluba ble frikjent, mener Gjøs at det også finnes lyspunkter i anti-korrupsjonsarbeidet i Zambia.

– Task Force lyktes i å få fram tiltalen mot Chiluba. Det har dessuten vært flere dommer det siste året mot høytstående personer – blant annet innen det militæret og mot Chilubas kone, som ble dømt til tre års fengsel for å ha mottatt stjålne varer, sier Gjøs.

Den norske ambassadøren me-

77 Det virker som om den nåværende presidenten har holdt hånden over Chiluba.

Tore Njøs, Norges Zambia-ambassadør.

ner noen av de største utfordringene i Zambia ligger i rettsvesenet. Det var landets dommerstand som avgjorde at Chiluba skulle frikjennes. Norge støtter derfor arbeidet med å heve kunnskapsnivået og forbedre dommerstanden i landet.

– Senest i august i år ble det arrangert et opplæringsprogram for dommere initiert av Norge og støttet av Storbritannia.

Mulig sivil dom. Om det blir noen endringer i anti-korrupsjonsarbeidet i Zambia som støttes av Norge, mener Gjøs det er for tidlig å ta stilling til.

– Bildet er som sagt ikke entydig

svart. Derfor vil vi ikke foreta forhastede beslutninger før vi har studert premissene for dommen nøye. Dessuten ble Chilubas medtiltalte dømt, sier Gjøs.

Selv om straffesaken mot Chiluba endte med frikjennelse, er ekspresidenten allerede dømt i en sivil rettsak som den zambiske staten reiste mot ham. I en domstol i London ble Chiluba i 2007 dømt til å tilbakebetale rundt 50 millioner dollar.

Det jobbes nå med å få Londondommen registrert i zambisk høyesterett. Blir den det, vil den sivile dommen være rettskraftig og kunne føre til at Chiluba må betale tilbake penger. ■

Fornyhet Fatah gir neppe stort håp om varig fred

Det er lite håp om en gjenopptakelse av fredsprosessen i Midtøsten selv om nye krefter overtar Fatah, mener observatører. Viktigste blir USA.

■ MARTA CAMILLA WRIGHT

Fatah hadde nylig sin første partikongress på 20 år. Kan den gjøre noe med tilliten i den palestinske befolkningen, splittelsen med Hamas, og forholdet til israelerne? Det avgjørende for fredsprosessen er USAs opptreden, mener Midtøsten-eksperter. Men kongressen er allikevel en viktig hendelse.

– Den er viktig for Fatah som parti og for de nasjonale institusjonene. Dette kan bidra til at også PLO – som hittil har vært en paraplyorganisasjon fullstendig dominert av Fatah – kan komme i gang med en lenge planlagt reformprosess, som kan legge til rette for at Hamas endelig blir opptatt som medlem. Dette vil være en betingelse for at PLO skal gjenvinne sin legitimitet som en representant for palestinerne, mener statsviter Are Hovdenak. Han har fulgt den politiske prosessen i

Midtøsten siden 80-tallet, både som forsker og journalist.

– For en fremtidig fredsprosess er det også viktig at palestinske ledere har et styrket lederskap. PLO er fortsatt den formelle aktøren Israel forhandler med, forklarer Hovdenak.

Fatah uten tillit. – Fatah har hatt synkende støtte i den palestinske befolkningen de siste årene, både på grunn av at fredsprosessen ikke har vært drevet fremover, og at intifadaen ikke har vært vellykket. I tillegg har ledelsen vært ansett for å være småkorrumpert, sier Hovdenak.

14 av 18 plasser gikk til nye medlemmer etter valg på kongressen i Bethlehem. De store utskiftningene førte til at den eldre garden politikere i Fatahs sentralkomité, som hørte til i kretsen rundt Yasir Arafat, er erstattet med yngre politikere.

– Dette var det best mulige utfallet for president Abbas, mener Hovdenak.

– Abbas ble sittende som president og får beholde makten. Samtidig som det skjer en viss fornyelse. Splittelsen med Hamas har virket lammende på Fatah, sier han.

77 Hva Obama-administrasjonen gjør er helt avgjørende.

Tor Wennesland, stedlig representant i De palestinske områdene

Gjenreisning av PLOs rolle? Han mener at en forsoning mellom Fatah og Hamas kan føre til en gjenreisning av PLOs rolle, noe som igjen er en forutsetning for at en fredsprosess med Israel skal kunne lykkes.

– Mange av de nye medlemmene kjennetegnes av at de har gode forbindelser med Israel, sier Hovdenak.

– Tre av dem er tidligere sikkerhetsjefer fra Gaza og Vestbredden, og dette vil kunne virke positivt på kontakten med Israel fordi sikkerhetsaspektet er essensielt for israelerne. Men om man skal få til en ny fredsprosess må PLO altså ha mandat fra sine egne institusjoner og et styrket lederskap, mener han.

Åpne for væpnet kamp. Kongressen sa ikke endelig nei til væpnet motstand, men fred er et strategisk valg.

– Det er viktig. Men jeg er ikke optimistisk når det gjelder en gjenopptakelse av fredsprosessen, sier Hovdenak.

– I så fall må Hamas med for at man praktisk skal kunne gjennomføre en fredsavtale. Det viktigste er nok hva USA gjør.

Tor Wennesland, Utenriksdepartementets stedlige representant i pa-

lestinske områder, er enig med Hovdenak.

– Hva Obama-administrasjonen gjør, er helt avgjørende. Etablering av en palestinsk stat er del av Obamas strategiske plan. Alt avhenger av hvor lenge Israel vil kunne stå mot presset fra amerikanerne, sier Wennesland.

Han mener likevel at partikongressen er viktig for å få eventuelle forhandlingsresultater anerkjent på palestinsk side.

– De tre hovedutfordringene nå er om Fatah klarer å utforme en politisk strategi fram mot et parlamentsvalg, hvilken strategi Fatah skal ha overfor Hamas og hvilken strategi man skal ha i forhold til en fredsprosess med israelerne, mener Wennesland.

– Kongressen er et oppgjør med fortiden. Den viktigste endringen etter kongressen er at Fatah er gått fra å være en motstandsbevegelse til å bli en politisk bevegelse styrt fra Gaza og Vestbredden. De neste to årene blir avgjørende. Jeg vil ikke si noe om hvor sannsynlig det er at vi får en gjenopptatt fredsprosess. Det er umulig å spå, avslutter Wennesland. ■

ZAMBIA

MIDTØSTEN

Protester utsetter gruvestart

Britisk gigant planlegger snauhogst og gruvedrift i indisk urfolksområde

LONDON (b-a): Internasjonale protester har fått indiske myndigheter til å se nærmere på den britiske gruve- og aluminiumgiganten Vedanta. Selskapet vil rasere et helt fjell i staten Orissa for å lage en overflategruve for bauksitt-utvinning.

■ I STORBRITANNIA:
JAN TYSTAD

URFOLK

Miljøvernminister Jairam Ramesh sa i Det indiske overhuset at Vedanta må ha tillatelse fra alle landbystyrene i området, før de kan gå i gang.

Det norske oljefondet og Storebrand har begge trukket sine penger ut av Vedanta. Nå vurderer Den engelske kirken å gjøre det samme. Den skal møte ledelsen i Vedanta i september, etter krav fra mange kirkemedlemmer om at de trekker pengene sine ut.

Lytter de? Den 26. juli ble det holdt en stor demonstrasjon utenfor Vedantas hovedkvarter i London. En representant fra stammefolket Dongria Kondh og Bianca Jagger talte til aksjeeierne, men Vedantas reaksjon var negativ: «Vi fortsetter vårt prosjekt». Etter miljøvernministerens utspill sier Vedanta til The Guardian: «Vi har alltid sagt at vi ikke vil sette i gang før vi har fått alle relevante tillatelser».

Dongria Kondh er et stammefolk som bor i fjellene og skogen der Vedanta vil drive snauhogst og gruvedrift. For dette stammefolket på mellom 8000 og 15.000 mennesker vil gruvedriften bety slutten på deres livsstil.

Norge populære. – Vi satte stor pris på at norske oljepenger ble trukket ut av Vedanta i 2007, og vi reiste til am-

Sitaram Kullisika kom til London for å protestere på Vedantas generalforsamling. Aksjeeierne ble møtt av plakater og taktfaste rop om å redde det indiske stammefolket.

FOTO: SCANPIX/AFP PHOTO/SHAUN CURRY

bassaden i New Dehli og takket for hjelpen. Men vi skulle ønske Norge kunne få andre til å trekke sine penger ut av Vedanta, sier Dongria Kondh-utsendingen Sitaram Kullisika til Bistandsaktuelt.

Han var en av mange demonstranter utenfor Vedantas hovedkvarter i London som ropte slagord til aksjeeierne: «Redd vår skog!», «Redd vår gud!», «Stopp gravingen, la folket leve!».

Både Kullisika og Bianca Jagger hadde kjøpt en aksje hver og fikk tale til aksjeeierne. Bianca sa blant annet:

– Kondh-folkets budskap er klart – ingen kompensasjon er god nok for tapet av deres livsgrunnlag og deres hellige land. Dette er kanskje

siste sjanse til å hindre at Kondh-folkets livsmønster ødelegges.

Den tid da britiske selskaper kunne erobre urfolks landområder ustraffet, er over.

Stephen Corry, som leder Survival International.

Naturressurser. Donghria Kondh er et urfolk som lever av fisk og krabber i elvene, de henter sine grønnsaker, sin naturmedisin og sin ved fra skogene. De holder til i Niyamgirifjellene i delstaten Orissa i det østlige India. I disse fjellene holder også deres aller viktigste gud, Niam Raja, til. Vedanta planlegger imidlertid å lage overflategruver som vil jevne ut fjellene og som vil føre til at elvene blir forurenset og skogene blir hogd ned.

Vedanta tapte i første omgang retten til gruvedrift fordi det var et utenlandsk selskap, men indiske høyesterett lot i stedet et indisk datterselskap av Vedanta, Sterlite, sette i gang virksomhet.

Mobilisert. I øyeblikket har Dongria Kohn-folket blitt mobilisert. De har sperret veiene og noen grupper hindrer tømmerhoggerne fra å ødelegge den verdifulle skogen.

– Vi fører en ikke-voldelig protest og vi håper å få støtte fra mange grupper, slik at vi skal kunne hindre gruveselskapet i å starte sin virksomhet, sa Sitaram Kullisika.

Flere britiske organisasjoner har engasjert seg i denne kampanjen. Det gjelder blant andre hjelpeorganisasjonene Actionaid og War on Want. Også urfolksbevegelsen Survival International deltok i demonstrasjonene i London.

Appell til aksjeeierne. Meredith Alexander fra Actionaid sammenlignet fjellene i Orissa med de eldgamle merkesteinene Stonehenge i Sørvest-England.

– Ingen ville våge å begynne gruvedrift der. Vi håper at flere aksjeeiere nå trekker sine penger ut av Vedanta, sa Alexander.

Stephen Corry, som leder Survival International kritiserte også Vedanta og sa:

– Den tid da britiske selskaper kunne erobre urfolks landområder ustraffet, er over. Opinionsen vil sørge for at selskaper som gjør det, vil få et så dårlige rykte at det vil skade deres fortjeneste på lang sikt. ■

NOTISER

Vil ha globale kriser inn i valgkampen

Sult og klimaforandringer er blant de største utfordringene i verden i dag, mener Utviklingsfondet. Nå utfordrer de norske politikere til å sette globale kriser på agendaen i valgkampen.

– Debatten om de største og viktigste utfordringene er fraværende. Politikerne må løfte blikket fra de mindre nasjonale utfordringene, sier daglig leder i Utviklingsfondet, Knut Harald Ulland.

Verden vil i 2009 passere en milliard mennesker som sulter.

– Hvordan vil partiene avskaffe sulten? Vi etterlyser informasjon om hva norske politikere vil gjøre for en mer rettferdig matfordeling. Norges sikkerhet og velstand er avhengig av at verden er et trygt sted også utenfor Norges grenser, sier Ulland.

Utviklingsfondet trekker også frem klimaforandringene som en viktig sak. De vil ha en politisk strategi for å gjøre Norge ledende i internasjonal klimapolitikk.

– Vi savner debatt om klimatilstand som monner. Eksempler er utfasing av oljeproduksjon og oljeforbruk, oppfyllelse av eksisterende forpliktelser og solid økning i støtte til klimatilpassning, og varige alternativer til dagens overforbruk av ressurser, sier Ulland. ■

Svindel med malaria-medisiner i Tanzania?

Det globale fondet for bekjempelse av aids, malaria og tuberkulose (GFATM) har oppdaget at malarimedikamenter verdt nesten én million dollar enten har forsvunnet eller har gått ut på dato.

Det var i en rutineundersøkelse i juni at Det globale fondet oppdaget at anti-malaria-medikamenter til en verdi av over 800 000 dollar var borte fra de tanzanianske medisinalagrene. Dessuten hadde livreddende malarimedisin verdt 130 000 dollar gått ut på dato.

Det globale fondet har nå bedt det internasjonale revisorfirmaet PricewaterhouseCoopers om å etterforske funnene, men sier at saken ikke vil få noen følger for fondets bevilgninger til Tanzania. ■

Tørke i India fører til matimport

Tørken som rammer 700 millioner indere fører til at indiske myndigheter nå må importere mat. For å hindre matvarespekulasjon er myndighetene imidlertid tilbakeholdne med informasjon om hva som vil bli importert og når. Indias landbruksminister Sharad Pawar lover tiltak for å sikre stabile priser.

– Situasjonen er dyster, ikke bare for avlingene, men også for dyrs helse, sier han. ■

Velkommen til det nye Utviklingshuset

Norad ønsker velkommen til det nye Utviklingshuset på Vestbanen som åpner 28. august. Utviklingshuset inneholder en fast utstilling med interaktive installasjoner, rollespill og et lokale som gir mulighet til skiftende utstillinger.

Med Utviklingshuset ønsker Norad å engasjere, bidra til refleksjon og skape debatt om utviklingssamarbeid.

Primær målgruppe er skoleungdom i alderen 15-19 år, men opplevelsene har også appell til et mer generelt publikum.

Fra oktober vil Utviklingshuset tilby elevgrupper fra 10. trinn og videregående skole et engasjerende pedagogisk opplegg. Opplegget inneholder et rollespill som vil bidra til økt bevisstgjøring rundt internasjonal utviklingspolitikk og fattigdomsbekjempelse. Både målsetning og innhold er forankret i Kunnskapsløftet.

Finn mer informasjon om Utviklingshuset på www.utvikling.no

Ta gjerne kontakt med oss!

Telefon: 95452000 • Email: post@utvikling.no

Besøksadresse til Utviklingshuset: Brynjulf Bulls plass 2, 0250 Oslo. (Rådhusplassen - ved siden av Nobels Fredssenter.)

utviklingshuset

USA-dollar og lån gir nytt håp

Men uten jobber vil de fattigste i Zimbabwe ikke oppleve varig bedring

HARARE (b-a): Det er igjen mat i butikkyllene i Zimbabwe, selv om det er få som har råd til å kjøpe den. Lave lønninger, en svekket infrastruktur og høy arbeidsledighet gjør at mannen i gata fortsatt må slite for å overleve fra dag til dag.

■ I ZIMBABWE:
JAN SPEED

ZIMBABWE

Det er bare sporadisk at Finansdepartementet i Harare har strøm, sier det. Men finansministeren fra Movement for Democratic Change (MDC), Tendai Biti, er likevel den mange setter sitt håp til.

Biti danser på en farlig politisk line der han stadig utfordrer president Robert Mugabe og makteliten i hans parti Zanu (PF). MDC har sittet i en samlingsregjering med Mugabes partikolleger siden februar. Tidligere løste Mugabes menn statens budsjettproblemer med å trykke opp nye Zimbabwe-dollar. Dermed skapte de en massiv inflasjon der prisene skiftet time for time.

Men nå er den tiden forbi. Det første Biti gjorde som finansminister, var å endre valutaen.

- Zim-dollaren er død. Tidligere pleide de bare å trykke penger. Mot slutten hadde vi 100-trilliondollar-sedler, som var verdiløse. Nå er vi alle amerikanere. Har du USA-dollar, kan du kjøpe alt. Jeg vet ikke om det vil vare, sier selvstendig næringsdrivende Eric Muchona.

Zim-dollaren er lagt i skuffen. Amerikanske dollar, botswanske pula og sørafrikanske rand brukes nå i kasseapparatene og av markedskvinnene.

Køene forsvant. Nærmest over natten var det mat å få kjøpt på kjøpesentrene, og bensinkøene forsvant. Det samme gjorde svartebørsen for veksling av valuta. Skoler og sykehus har gjenåpnet. Det er igjen aktivitet på det store Makro-butikkssenteret i hovedstaden, men alle varene er importerte. Lokal industri har nesten gått i stå.

Matvareprisene er nesten halvert. Men problemet er at etter ti år med økonomisk krise er det få som har penger. Store deler av befolkningen går arbeidsledig. Statsansatte får nå mellom 100 og 170 amerikanske dollar (om lag 600 - 1000 kroner) i måneden i lønn. En statslønn på 100 dollar i måneden dekker likevel bare 20 prosent av behovene til en gjennomsnittsfamilie, ifølge Consumer Council of Zimbabwe.

Uten dollar. Enken Felistaw Manyonga har eneansvar for fem barnebarn. Deres foreldre er døde. Familien bor i et hustelt i en slum 21 kilometer utenfor hovedstaden.

- Med amerikanske dollar er det i hvert fall ting å få kjøpt. Men hvor skal jeg få dollar fra? spør hun.

Her i Hatcliffe, i likhet med mange steder utenom byene, drives det byttehandel. På landsbygda er det vanlig at folk bytter tomater for mais, eller betaler for tjenester med en sekk mais.

Mat-utdeling. Situasjonen er den samme mange steder i landet. Det er mat å få, men ikke penger. I et fabrikklokale i Mbare deler ZimPro,

Under begravelsen til en av Zimbabwes tidligere visepresidenter 10. august tordnet president **Robert Mugabe** mot vestlige lands rasisme og uvennlige holdninger.

ØKONOMI

en partnerorganisasjon til Norsk Folkehjelp, ut mat til 2200 husholdninger en gang i måneden. I tillegg har de et pilotprosjekt der de istedet gir 50 husholdninger 25 dollar i kontanter.

- Familiene kan dermed prioritere selv. Noen klarer å kjøpe mer mat på markedene enn de fikk utdelt, sier Admire Nyereyemhuka i ZimPro.

Kollaps. 2008 vil bli husket som et år med totalt økonomisk sammenbrudd og mye politisk vold, det mørkeste året i landets historie siden uavhengigheten. Den økonomisk forråtnelsen satte inn for over ti år siden da Mugabe-regimet begynte å dele ut ikke-budsjetterte penger til tilhengere og okkuperte kommersielle gårder for å overlevere dem til partipamper. Mange utviklingsprosjekter gikk gradvis i stå etter at infrastrukturen brøt sammen og den lokale valutaen mistet verdi.

Et typisk eksempel er et kvinnevirket keramikkverksted i småbyen Mabvuka. For 15 år siden produserte de kopper, tallerkener og vaser på løpende bånd.

- For tre år siden ble det slutt på vann i kranene. Det siste året har det ikke vært strøm for å holde ovnene og dreiehjulene i dag. Med de gamle pengene kunne prisene på varene endre seg i løpet av noen timer, sier Cecilia Chimowa i Chaonaini Pottery.

Ifølge Chimowa fikk verkstedet

77 Nå er vi alle amerikanere. Har du USA-dollar, kan du kjøpe alt.

Eric Muchona, selvstendig næringsdrivende.

Cecilia Chimowa har ikke lenger tilgang til vann i keramikkverkstedet. De har heller ikke råd til å reparere de gamle ovnene som de kjøpte med norske bistandspenger for over 15 år siden.

FOTO: JAN SPEED

etter hvert ikke lenger råd til å kjøpe verken leire eller glasur.

- Nå venter vi på endringer. Kanskje vi får litt mer penger om en stund, sier hun.

Lånefinansiert. Også staten mangler penger. Deres inntekter på rundt 20 millioner dollar i måneden dekker bare en femdel av de månedlige driftsutgiftene. Bare lønnsutgiftene i staten er på rundt 50 millioner dollar i måneden.

I påvente av økt direkte bistand må samlingsregjeringen holde hju-lene i gang med lån.

Kina har tilbudt statsminister Morgan Tsvangirais regjering 950 millioner dollar i lån. Dette kommer i tillegg til låneløfter fra andre afrikanske land og institusjoner. Zimbabwes gjeld vil dermed øke be-

traktelig. Landet skylder allerede fire milliarder dollar til internasjonale finansinstitusjoner.

Det er uvisst om Kina-lånet egentlig er noe helt nytt, eller om det er penger som ble lovet tidligere av den kinesiske banken Eximbank og gruveselskapet Wambao Mining. Ifølge Indian Ocean Newsletter kan en av betingelsene være at den nye samlingsregjeringen godtar de litt suspekterte gruveavtalene som tidligere er blitt inngått mellom Zimbabwe og kinesiske firmaer. De fleste av lånene er eksportkreditter.

Bistandsløfter. MDC-statsministerens tiggerferd rundt Europa og til USA i juni innbrakte løfter om 500 millioner dollar i støtte. Det er uvisst hvor mye av dette som var nye penger.

er til landet.

FOTO: AFP PHOTO / DESMOND KWANDE

Humanitærhjelp og det som nå kalles «overgangsbistand» til Zimbabwe fra vestlige land kommer i år opp mot en milliard dollar. Men Tsvangirai mener de trenger 8,5 milliarder dollar de nærmeste årene for å gjenoppbygge landet.

Norges totale bistand til Zimbabwe vil i år utgjøre 200 millioner kroner.

I likhet med USA er Norge ikke villig til å kanalisere penger gjennom sentralbanken, der den korrumperte sentralbanksjefen Gideon Gono fortsatt styrer med støtte fra Mugabe. Tanken er at det meste av bistandspengene til Zimbabwe etter hvert skal kanaliseres gjennom et nytt flegiverfond, Multi-Donors Trust Fund, administrert av Verdensbanken. Men det er ennå ikke i funksjon. For tiden kanaliseres norsk bistand til skoler og småbønder gjennom ikke-statlige organisasjoner og FN-organer.

– Vi følger regjeringens prioriteringer, og det skjer en viss koordinering med myndighetene, sier den norske ambassadøren i Harare, Gunnar Føreland.

Forarget. I forhandlingene om samlingsregjeringen sikret Mugabe Zanu (PF)-partiet alle departementene som har ansvar for lov, orden og sikkerhet, og overlot utgiftsdepartementene til MDC. Det betyr likevel ikke at Mugabes støttespillere sitter med alle kortene på hånden. Nå er situasjonen at det ikke er mer penger til politiet og militæret, mens sykehus og skoler begynner å komme i gang igjen.

Dette skaper stor forargelse i

Zanu (PF)-partiet, som opplever at en del av deres muligheter til å kjøpe støtte blant de militære og blant fattige på landsbygda reduseres.

Skeptisk til NGOer. I fjor ble virksomheten til en rekke ikke-statlige bistandsorganisasjoner, også kalt NGOer, stanset av myndighetene i flere måneder. I en tale i slutten av juli i år gjorde Mugabe det klart at han fortsatt misliker at penger blir kanalisert utenom statlige organer.

– NGO-fenomenet (...) er en slags regjering bakom en formell regjering. Jeg vet ikke om denne skapelsen er en forbannelse eller et gode, men i vårt land har de gått langt ut over sitt ansvarsområde. Kanskje vi må revurdere om det er lurt å ha slike ikke-statlige organisasjoner, sa Mugabe.

Under begravelsen til en av landets tidligere visepresidenter 10. august tordnet presidenten mot vestlige lands manglende givervilje:

– Dersom dere avviser oss, hvorfor skal vi da fortsette å ønske deres hjelp – dere kommer ikke som venner, men som sjefer som vil befale hva vi skal gjøre, sa Mugabe.

Avventende. Internasjonale givere er foreløpig ikke villig til å gjenoppta sitt bistandsengasjement i landet. De mener det er for lite framgang og at Mugabe stadig stikker kjepper i hjulene for å hindre en positiv utvikling.

– Alt avhenger av gjennomføringen av den politiske samarbeidsavtalen. Vi må se mer framgang innenfor demokrati og menneskerettigheter. Det er nøkkelen. Åpnes den døren, vil det føre med seg økt finansiering og bistand og politisk reengasjement fra det internasjonale samfunnet, sier Føreland.

Norge har allerede sagt at dersom det blir en positiv demokratisk utvikling, vil det være aktuelt å gi omfattende bistand til energisektoren.

– Energi vil være kritisk for framtidig utvikling. Det er stort potensial i både kull og vannkraft, men det trenger betydelige investeringer, sier Føreland.

Næringslivet må i gang. Noen få sørafrikanske selskaper har begynt å reinvestere i Zimbabwe. Nordiske investeringsfond har begynt å utvikle planer.

– Privat næringsliv er nøkkelen for å skape utvikling i landet. Det verste for landet er om det kommer i bistandsindustriens kalde grep. Bistand kan sparke økonomien i gang, men det er næringslivet som må hente ut mulighetene som ligger i landets jordbruk og mineraler, sier ambassadøren.

Langt ute på landsbygda, der 75 prosent av befolkningen bor, har privat handelsvirksomhet igjen kommet i gang. I skyggen av et tre, ikke langt fra byen Mutoko, møter vi en gruppe kvinner som syr underkjoler som de selger for tre dollar stykket.

– Kvinnene får litt penger som de kan ta med hjem for å kjøpe mat eller betale skolepenger. Men vi venter fortsatt på å se om den nye samlingsregjeringen fører til langvarige forbedringer. Vi ser ikke mange dollar her, sier Rosa Munetsi, lederen av den lokale utviklingsforeningen, AKCT. ■

Privat næringsliv er nøkkelen for å skape utvikling i landet.

Gunnar Føreland, norsk ambassadør i Zimbabwe.

ØKONOMI

Kinesiske billigvarer rammer Afrika

Det mektige forbundet av sørafrikanske fagforeninger, Cosatu, frykter det de kaller en «tsunami av billige kinesiske varer». Ifølge Cosatu fører importen av kinesiske varer til at en rekke lokale bedrifter blir lagt ned og arbeidsplasser forsvinner.

Særlig tekstilindustrien lider under konkurransen fra kinesiske varer. Fagforeningen til tekstilarbeiderne i Sør-Afrika anslår at 800 bedrifter og 60 000 jobber har gått tapt siden 2001 som følge av «urettferdig» konkurranse fra Kina.

Kinesiske myndigheter lover nå å gjøre noe med firmaer som dumper varer av dårlig kvalitet i Afrika. Talsmann Patrick Craven i Cosatu sier til Reuters at den største utfordringen for Sør-Afrika er at de kinesiske produktene blir produsert av utnyttede arbeidere uten rettigheter og sjokkerende lave lønninger. ■

143 000 mangemillionærer i Beijing

Kina får stadig flere svært rike mennesker. Beijing, fulgt av Shanghai, har de fleste av dem. Hovedstaden har 8800 milliardærer og 143.000 multimillionærer, viser nye tall fra den såkalte Hurun-rapporten.

En million i kinesiske RMB er riktignok «bare» 880 000 norske kroner, men livsstilen som beskrives i rapporten gir likevel et bilde av hva en riking i det markedsorienterte Kina må leve opp til. Han må ha brukt minst 75 millioner norske kroner på eiendom, biler og andre luksusvarer for å bli inkludert på lista. ■

Bankdirektører fikk sparken

Finanskrisen har nådd Nigeria, og avsløringene om at fem av landets viktigste banker sitter på milliarder av dollar med tvilsomme utlån har fått kundene til å hente ut sparepengene i panikk, skriver AFP. Sentralbanken sparket tidligere denne måneden sjefene for Afrifbank, Intercontinental Bank, Union Bank, Oceanic Bank og Finbank. Bankene skal ha gitt lån til prominente nigerianske forretningsmenn og selskaper uten å vurdere risiko og lånernes økonomiske tilstand.

Nigerianske myndigheter har de siste dagene forsøkt å roe ned bankkundene, og har bedyret at de ikke vil la de fem bankene gå over ende. Regjeringen har allerede annonsert 2,5 milliarder dollar i en krisepakke til bankene. ■

Stiglitz vil satse på FN

Nobelprisvinner i økonomi, professor Joseph Stiglitz (bildet), mener det er FN som er best egnet til å lede verden ut av det økonomiske uføret.

– FN er det eneste organet som har legitimitet til å lede arbeidet med å demokratisere det økonomiske systemet, og dra verden ut av resesjonen, sa Stiglitz på et møte i regi av FNs økonomiske og sosiale råd for Asia og Stillehavsregionen (ESCAP).

Han viste til at krisen er global, og at en liten gruppe av rike land neppe kan finne en løsning på de økonomiske utfordringene.

– Det er 192 land i verden, og 20 land er en liten prosent av dem, understreket han:

– Det som trengs for å svare på krisen, er ikke et G20, men et G192.

Han pekte på at verdensøkonomien før krakket var preget av utstrakt deregulering og et enormt forbruk finansiert gjennom lån.

– Det økonomiske systemet er usunt, og må bygges opp på ny, sa Stiglitz, ifølge UN News Centre. ■

Sverige får bistandsros

OECD roser Sverige for å opprettholde bistanden i krisetider, går det frem av en pressemelding fra organisasjonen. Svenskene brukte i fjor 4,73 milliarder dollar på bistand (ODA). Det betyr 0,98 prosent av brutonasjonallønnteksten.

Effektiviteten i svensk bistand er høy, viser en evaluering fra Development Assistance Committee (DAC) i OECD. Reformen som tar sikte på å øke kvaliteten ytterligere samt bedre samordne hjelpen med mottagernes prioriteringer, er et eksempel til etterfølgelse for andre givere. Samarbeidet mellom ikke-statlige organisasjoner i Sverige og tilsvarende i lavinntektsland er solid fundert, og har en nøkkelrolle i svensk bistand, ifølge DAC.

Organisasjonen peker på at Sverige nå reduserer antallet samarbeidsland, og mener at det er viktig at landet nå konsentrerer seg om å redusere fattigdom. Som en aktiv og stabil giver til multilaterale organisasjoner kan svenskene nå bruke bistanden mer strategisk, mener DAC. ■

Å få som fortjent?

Av Morten Eriksen

VI MÅ INNSE at det ikke er penger som forandrer verden, men mennesker.

Thomas Hylland Eriksen tar opp tråden fra Dambisa Moyo og viderefører en viktig debatt om bistand, utvikling og rettferdighet. Han hevder blant annet: «I alle år har både importerte eksperter og lokale nøkkelpersoner beriket seg på bistand som sjelden har ført til noe som kan kalles utvikling. Slikt oppleves ikke som videre rettferdig noe sted i verden, uavhengig av kultur... Bistanden ligger jo direkte i forlengelsen av kolonialismen ved å fortelle folk i sør at de er avhengige av hjelp nordfra for å klare seg.» (Dagbladet 01.08.09)

Arvid Solheim i Utviklingsfondet imøtegår kritikken fra Hylland

Vi må ikke konkurrere på lønn, biler og andre goder som taper utviklingsland for menneskelige ressurser.

DEBATT

Eriksen. Solheim peker på at det flere steder kan dokumenteres resultater. Vel og bra på mikronivå, men dessverre nok en typisk reaksjon fra oss i bistandsbransjen: Hva med systemene som opprettholder urettferdighet og fattigdom? Handelshindringer i nord, korrupsjon, maktmisbruk og avhengighetstenkning i sør? Hva med alle ledd som lever av bistanden – ledd som ikke er tjent med at de fattigste får det bedre? Bidrar ikke bistanden faktisk til at urettferdige og undertrykkende systemer opprettholdes, og at de som trenger sosial, politisk og miljømessig endring ikke får det de fortjener?

ET GODT EKSEMPEL på denne typen

praksis finner vi i Tanzania, et av de landene Norge har brukt mest midler på. Utbredt korrupsjon, sterk avhengighetsholdning i alle ledd – og liten vilje fra bistandsaktørene til å utfordre og endre undertrykkende systemer. Med en president som stadig er i FN og ber om mer bistand, selv om han leder et land som er svært rikt på naturressurser.

Men jeg kunne like godt hentet eksempler fra bistanden til det sivile samfunnet i et utviklingsland. Det å drive en ikke-statlig bistandsorganisasjon i slike land innebærer ofte en lukrativ inntektskilde, med dyre kjøretøy og inntekter på om lag 10-50 ganger det man ville tjent som for eksempel lærer!

Det er tid både for en gradvis ut-

fasing av tradisjonell bistand og en omlegging av handels- og finanssystemer i mer rettferdig retning. Landene må selv skape inntektene de trenger. Men det er også nødvendig at vi i de frivillige organisasjonene har et langt mer kritisk blikk på oss selv som bistandsaktører.

FØLGENDE MÅ TIL:

1. Vi må feie for egen dør, og sørge for at vi ikke bruker systemer og muligheter til egen fordel. Vi skal ikke konkurrere på lønn, biler og andre goder som taper det offentlige og andre organisasjoner for deres viktigste ressurser – deres menneskelige ressurser.

2. Vi må utfordre systemene. Vi må våge vår egen sikkerhet og framtid. Det har sin pris å utfordre makt og myndighet. Men vi må være villige til å betale den prisen, både i sør

Et massivt angrep på solidaritetstanken

Av Erik Solheim, miljø- og utviklingsminister

ÅRETS STORTINGSVALG kan være begynnelsen på en helt ny tid for den internasjonale solidariteten i Norge. Fremskrittspartiet (Frp) la der opp til et massivt angrep mot bistanden og en rasering av de norske solidaritetsmiljøene.

Frp og Høyre har i hele valgkampen lovet store skatte- og avgiftslettelser. Det forplikter. En regjering av Frp og Høyre vil bli utsatt for et stort kuttepress. Og hvor er det lettest å kutte? Jo, der ingen norske velgere blir direkte skadelidende – bistanden til verdens fattige. Vi må ikke være blåøyde. Det er mye lettere å rive noe ned enn å bygge noe opp. Vi har bygd norsk bistand stein på stein til én prosent. Den kan raseres med et pennestrøk. Frp tar penger fra verdens fattige i hvert eneste alternative budsjett.

TOTALT KUTTER FRP 10,9 milliarder kroner i sitt alternative 2009-budsjett for Utenriksdepartementet. Størsteparten tas fra bistanden. De fattigste landene rammes hardest: 2,4 milliarder kroner, tilsvarende 85 prosent av bistanden til Afrika skal

Siv Jensen og Frp har som mål å rasere bistanden og opptrer i strid med internasjonale solidaritet, mener utviklingsminister Erik Solheim.

FOTO: SARA JOHANNESSEN/SCANPIX

bort over natta, hvis Frp får det som de vil. De raserer også bistanden til Asia (bortsett fra Afghanistan), Midtøsten og Latin-Amerika med 85 prosent. Støtten til sivil samfunn kuttes med nesten 600 millioner kroner, og FN mister over halvparten – rundt 2,4 milliarder - av den norske

støtten. Dette får enorme konsekvenser for verdens fattige og Norges rolle i verden. Det er realiteten av Frp i regjering. Samarbeid med Høyre vil sikkert gjøre kuttene mindre, men samarbeid mellom et parti som vil lite og et som vil det gale, blir farlig for bistanden.

AT NORGE GIR ÉN PROSENT av bruttonasjonalinntekt i bistand er et uttrykk for solidaritet. Kall det gjerne en verdensskatt, et beskjedent bidrag til rettferdig fordeling. En prosent er ikke mye sett i forhold til behovet, og det er ingen tvil om at Nor-

KOMMENTAR

eva bratholm

Inspirerende fiskeyngel

Norsk bistand er fremdeles inne i bildet, men er på vei ut. Med andre ord; et vellykket stykke bistand.

Å ja så, så du jobber med bistand. Det er jo noe alle vet, at det aldri virker. Bistand gjør bare vondt verre.

Dette har jeg hørt mange ganger.

Det kan virke som om det har festet seg et inntrykk av at bistand aldri er vellykket. Ganske riktig har det vært – og er – prosjekter som er feilslått og som ikke virker. Bistand er risikofylt og vanskelig. Det er det ingen grunn til å legge skjul på. Norads informasjonsstrategi er da også å legge fram både gode og dårlige resultater, noe den årlige resultatrapporten er et eksempel på.

Det er vanskelig å få fram at det også går bra. Som gammel journalist skjøn-

ner jeg også at «bistand slaktes» er et bedre oppslag enn «bistand gikk bra». Slik er det, men det kan være frustrerende for oss som brenner for bistanden.

For det er noe som virker. I sommer har jeg vært i Vietnam. Det er et land som har løftet seg selv etter håret og gjennomført en dramatisk fattigdomsreduksjon. Vietnam er i ferd med å endre status fra lavinntektsland til mellominntektsland, og det bare på noen tiår. Det skyldes naturligvis ikke bistandsmidler alene, men pågangsmot, vilje og en enorm arbeidsinnsats. Likevel, bistanden, også den fra Norge, har vært et lite bidrag i dette store løftet.

Vietnam er et sammensatt land. Det har både en pulserende kapitalisme og et autoritært politisk regime med kommunistisk ideologi. Bistanden til landet er raskt i endring. Fra kapital til kompe-

tanse. Vietnam etterspør først og fremst ekspertise til å bygge opp eksempelvis fiskerilovgivning, oljeforvaltning, minoritetsundervisning og fiskeoppdrett.

Utenfor Cat Ba ligger det en flytende by av små familiedrevne oppdrettsanlegg. Det er vakkert å se på. Ytterst i dette lappeteppet av hus og brygger ligger oppdrettsanleggets stasjon som holder selve kilden; «mor og far»-fiskene i live. Svære fisker svømmer i store innhengninger og spruter kaskader av vann på alle besøkende. Noen ganger i året gir de liv til det som skal bli en ufattelig mengde ørsmå fisk. De som skal inn i de ventende tanklastebilene. En last som gir arbeid og inntekt. Fiskeyngel kan være riktig så inspirerende. ■

Eva Bratholm er avdelingsdirektør i Norad.

og nord, om så den er tap av tilskudd, utkastelse av land eller stenging av utekontorer.

3. Vi må samarbeide med partnere som faktisk vil endring og rettferdighet, selv om de er vanskelige å finne og vi ofte vil oppdage at vi velger feil. Vi må ha partnere som vil forandring, vil våge noe, selv om det koster. Og faktisk kan være farlig.

4. Vi må innse at det ikke er penger som forandrer verden, men mennesker. Vi må bruke det vi har lært gjennom vårt lands egen utvikling om folkeopplysning og folkelig mobilisering som verktøy. Vi kan dele våre erfaringer om hvordan vi har styrket folkelig engasjement og bidratt til økt kunnskap og kompetanse, slik at mennesker våger selv å ta ansvar og å engasjere seg i kompliserte og krevende endringsprosesser.

ge har råd til det. Å bruke disse pengene til å finansiere skattelette er utrolig arrogant og uansvarlig av de blågrå partiene.

De største truslene mot vår egen velferd er ikke arveavgift, formue- eller eiendomsskatt. Fattigdom og konflikter andre steder i verden har langt mer alvorlige konsekvenser også for våre liv. 90 prosent av narkotikaen i Oslo kommer fra fattige bønder i Afghanistan. Terrorfaren har skapt helt nye utfordringer for samfunnet vårt.

Organisert kriminalitet, menneskehandel, prostitusjon og flyktningestrømmer oppstår oftest i fattige og konfliktutsatte land. Vi må bidra til å skape fred og utvikling andre steder i verden, både fordi det er viktig der og da, men også fordi det bidrar til en bedre og tryggere verden for oss alle. Vi er alle i samme båt.

KLIMAKRISEN UTGJØR kanskje den mest direkte trusselen mot det norske velferdssamfunnet. Det er heller ikke en krise som kan løses med Frps lovnader. Mer penger til forbruk for den enkelte og nedleggelse av miljøverndepartementet kan vanskelig kalles målrettede tiltak

5. Vi må stimulere til kreativitet, innovasjon og nytenkning. Det motsatte av å få bistand er å skape egne inntekter. Mikrofinans trekkes stadig fram som et godt verktøy til dette. Vi må jobbe mer eksplisitt med de menneskelige faktorene som skaper nye ideer og få dem satt ut i livet, og bidra til miljøer som lar uredde og nyskapende mennesker slippe til, selv i autoritære sammenhenger hvor tradisjon og konformitet råder.

Slik kan vi medvirke til uavhengighet og tro på egne krefter, ikke fortsatt tro på at våre penger kan gjøre andre land «bedre». Slik at også fattige får det de fortjener – nye muligheter til å ta ansvar for egen utvikling, en rettmessig del av ressurser og rikdom, samt lederskap som vil folket vel. ■

Morten Eriksen er seniorrådgiver i WWF Norge.

for å redde verden.

Det virkelig viktige spørsmålet i valgkampen burde vært debatten om veivalgene for å skape en verden preget av fred, sikkerhet og rettferdighet. En verden med et forbruksmønster som gir oss et stabilt klima. Dette er store, viktige og vanskelige spørsmål. Det er vel ingen av oss som har fasiten. Men kutt i bistand og klimatiltak er ikke løsningen.

NÅR SIV JENSEN UKRITISK avfeier norsk utviklingspolitikk som støtte til «korrupte diktatorer i Afrika» er det for å skaffe seg handlingsrom til å kutte. Det bør få varselklokkene til å ringe hos internasjonalt engasjerte nordmenn. Min appell til dere er: Mobiliser! Engasjer din gamle olde-mor, din sønn, onkel eller søster. Vi står for første gang foran et stortingsvalg der et av regjeringalternativene har som mål å rasere bistanden og radbrekke den internasjonale solidariteten. Leserne av Bistandsaktuelt vet godt hva det er som står på spill.

Godt valg! ■

Erik Solheim (SV) er miljø- og utviklingsminister.

Innlegget er forkortet, men ligger i sin helhet på www.bistandsaktuelt.no

HVEM HVA HVOR I ALL VERDEN?

- Hvem er dette?
- Hva heter den nye daglige lederen i Utviklingsfondet?
- Hvilket dyr sitter alltid i grillen på en Peugeot?
- Hvilken type skog dominerer på Solomon-øyene?
- Hvor stor del av Brasil utgjør Amazonas – 22, 32 eller 42 prosent?
- Til hvilken religion bekjenner mer enn 90 prosent av Djiboutis befolkning seg?
- Hvilket år ble Norge medlem av FN?
- I hvilken verdensdel ligger São Tomè og Príncipe?
- Hvor i Skandinavia ligger Tanzanias ambassade?
- Hva heter Venezuelas største delstat?
- Hva heter presidenten i Rwanda?
- Hvor mange land er medlemmer i Den afrikanske unionen – 53, 42 eller 36?
- Hvilke pyramider regnes som et av verdens sju underverk?
- Hva heter den nye generalsekretæren i Norges Røde Kors?
- Har Togo egen jernbane?
- Hva heter visepresidenten i Kenya?

17. Hvilken to verdensreligioner dominerer i Sør-Korea?

18. Hva heter den kjente hatten som veldig mange ecuadorianere bruker?

19. En av kandidatene ved presidentvalget i Afghanistan nylig har tidligere vært utenriksminister og har samme for- og etternavn. Hva heter han?

20. Hva skjedde med Ugandas asiatskættede befolkning under diktatoren Idi Amins styre?

Svarene finner du nederst på siden.

Spørrespalten er laget av **Ba-Musa Ceesay**

TRE EKSPERTNØTTER:

- Hva heter myntenheten i Burma (Myanmar)?
- Hva heter Guyanas hovedstad?
- Hvilket dynasti hersket i Kina fra cirka 1368 til 1644?

SVAR:

Alt rett: Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!

15-19: Verden trenger deg.

10-14: Du kan se framtiden lyst i møte.

5-9: Ikke så verst.

1-4: Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?

0: Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

- Den zambiske forfatteren, økonomen og bistandskritikeren Damisa Moyo.
- Knut Harald Ulland.
- En løve.
- Regnskog.
- 42 prosent.
- Islam.
- I 1945.
- Afrika.
- Stockholm, Sverige.
- Bolivar.
- Paul Kagame.
- 53.
- Pyramidene i Giza.
- Børge Brende.
- Ja.
- Jaramogi Oginga Odinga.

SVAR PÅ EKSPERTNØTTER:

- Kyat.
- Georgetown.
- Ming-dynastiet.

NOTISER

Ny kvinnelov i Mali vekker protester

Titusener av mennesker i Malis hovedstad Bamako har protestert mot en ny lov som gir kvinner like rettigheter som menn ved giftermål. Loven, som ble godkjent for noen uker siden, styrker også kvinners rettigheter med tanke på arv og barn født utenfor ekteskap.

Protestene er sterke – særlig blant den muslimske delen av befolkningen. Lederen for National Union of Muslim Women's Associations, Hadja Sapiato Dembele, mener loven går imot prinsippene i islam.

– Vi må holde oss til Koranen. En mann må beskytte kona, ei kone må adlyde ektemannen, uttaler Dembele. ■

Overfylte flyktningleirer i Sri Lanka

Nesten 300 000 flyktninger bor i 30 leirer som følge av kamper gjennom regjeringshæren og de tamilske tigrene (LTTE). Nå advarer hjelpeorganisasjonene mot at leirene er så overbefolkede at standarden i forhold til helse, ernæring, vann og sanitær ikke oppfyller internasjonale standarder.

Monsun-sesongen kommer snart til Sri Lanka, noe som øker bekymringen. Internasjonale hjelpeorganisasjoner jobber nå derfor sammen med myndighetene for å bedre standarden – spesielt innen vann og sanitær. ■

ANC – fra frigjøring til politisk hverdag

Av Liv Tørres

SØR-AFRIKA

Det var ingen overraskelse at African National Congress (ANC) vant valget i Sør-Afrika i år. Større spenning er knyttet til mannen som nå er innsatt som president. Hva er det med Jacob Zuma og hvorfor får han slik enorm støtte?

ANC har de siste årene levd med sterke spenninger. Personkampen mellom Thabo Mbeki og Jacob Zuma utgjør en viktig, men likevel liten del av dette. Større er de rivningene som har utviklet seg mellom fløyer som representerer ulik kultur, demokratiske tradisjoner og ideologi.

For å forstå maktkampen som har pågått i ANC må vi gå tilbake til frigjøringskampen. Etter at ANC ble forbudt i Sør-Afrika på 60-tallet fungerte organisasjonen som eksilbevegelse med betydelige deler av sitt apparat i London, utdanningsopplegg for sine kadre over hele verden, militære i nabolandene mot Sør-Afrika og ambassadører i en rekke land, blant annet Norge. Anti-apartheid-bevegelsen internt i Sør-Afrika ble på sin side ledet av fagbevegelsen og sivilsamfunnet. Selv om mange av disse identifiserte seg med ANC, var dette selvstendige organisasjoner med egne beslutningssystemer, kultur og strategier.

Da ANC på begynnelsen av 90-tallet ble legalisert og skulle etablere seg inne i landet, ble det nye partiet sammensatt av tre grupper: a) eksilbevegelsens folk; b) de som hadde sin bakgrunn i det interne sivilsamfunnets organisasjoner og c) ledere som Mandela med mange år bak seg i fengsel. Gruppene var preget av ulike beslutningssystemer, kultur og taktikk.

Eksilbevegelsens folk fikk fra starten av dominerende makt i ANC, men det lå sterke spenninger mellom de ulike gruppene og spesielt mellom «eksilgruppen» og de med bakgrunn i intern opposisjon. Eksilbevegelsen var bygd opp som en militær organisasjon preget av sentralisering, kommandostruk-

KRONIKK

Kronikker i Bistandsaktuelt kan sendes tgh@norad.no. Teksten bør ikke overstige 8500 tegn inkl. mellomrom. Legg ved bilde av artikkelforfatter. På grunn av stor pågang kan ikke alle kronikker regne med å komme på trykk.

tur, hemmelighold og elitisme. Den interne motstandskampen var på sin side preget av organisasjoner med demokratiske strukturer, åpenhet og debatt. Likevel var det eksilbevegelsen som fikk sette preg på det nye partiet.

Dette skyldtes blant annet at de interne motstandsledere hadde tilitt til eksilbevegelsens ressurser og integritet og til at ANCs eksilpolitikere ville forvalte arven etter motstandskampen på en ansvarlig måte. I 1994 overførte de derfor sine ledere til regjering, parlament og andre institusjoner og deres egne organisasjoner stod selv ribbet og svake tilbake. ANCs eksilpolitikere, og spesielt gruppen rundt Mbeki formet mye av politikken deretter. Ettersom frustrasjonene økte over Mbekis politikk, men ikke minst hans lederstil utover på 90-tallet, var det mange av de med bakgrunn i den interne motstandskampen som angret på at de hadde «gitt fra seg makten gratis».

Kritikken mot ANC, og ikke minst mot Mbeki, økte de siste årene. Dette skyldtes blant annet manglende leveranser i forhold til fattigdom, arbeidsledighet, aids og hans tafatte linje overfor Zimbabwe. Enda mindre populært var den økende sentraliseringen av makt og undergraving av uavhengige og alternative stemmer man så fra slutten av 90-tallet. Spesielt de med bakgrunn i intern anti-apartheidkamp med fotfeste i demokratiske tradisjoner, syntes det var vanskelig å avfinne seg med dette.

Mange bebreidet Mbeki for at statens institusjoner ble brukt som forlenget arm av de politiske kampene og strategiene han selv hadde. For selv om ANC aldri brukte det to

Zumas seier kan på mange måter sees som et «demokratisk kupp».

tredjedels flertall de hadde i parlamentet til å endre grunnloven, var det mange eksempler på partiutnevnelser av «Mbeki-lojale» til offentlige posisjoner, som for eksempel i den nasjonale kringkastingen. Forvaltningen ble i økende grad lagt under partiets og Mbekis kontroll. Partiet, partibygging og politisk skoling ble skjøvet til side og all fokus satt på statsbygging. Næringslivet ble samtidig sett som en forlenget arm av den politiske eliten.

På mange måter videreførte Mbeki den lederstil og organisasjonskultur som hadde preget frigjøringsbevegelsen i eksil, men som var lite populær i det åpne politiske landskapet internt. Og frustrasjonene som lenge hadde ulmet under overflaten fikk næring og brant sterkere ettersom Mbekis opponenter samlet seg rundt Zuma.

Det har de siste årene vært klart at maktkampen i ANC ville stå mellom Mbeki og Zuma. Ingen andre ville turt eller ha ressurser til å kaste seg inn i kampen. Personkampen forklars ofte med ulike personligheter og personlige motsetninger. Motsetningene fikk imidlertid enormt omfang på grunn av andre frustrasjoner som lenge hadde ulmet.

Motstanden mot Mbeki fanget både de som var mot hans økonomiske politikk, hadde sett seg trøtte på hans lederstil, på innskrenkningen av demokrati og toleranse og de som var mot hans håndplukking av lojale til lederstillinger og fordeler. På denne bakgrunn samlet Zuma en bred allianse av arbeidstakere, fagbevegelse, bønder, de med etnisk tilhørighet og til og med sterke næringslivsinteresser bak seg. I siste omgang var det Mbekis lederstil, kontrollbehov og tilbøyelighet til kun å samle de lojale rundt seg som forklarer hans fall.

ANC-landsmøtet i desember 2007 ble historisk på flere måter. Aldri før hadde det vært så sterke interne konflikter i ANC. Aldri før har heller mistilliten mot en sittende ledelse vært så sterk. Mbeki

stilte til valg som partileder for tredje gang. Selv om det ville vært grunnlovsstridig med en tredje periode som landets president var det mange som fryktet at han planla å styre landet fra partilederstolen. Aldri hadde noen sett maken til ydmykelse en sittende partileder ble gjenstand for da han tapte kampen mot Zuma om ledervetet.

Zumas seier kan på mange måter sees som et «demokratisk kupp» og et uttrykk for at grasrota i partiet gjorde opprør mot elitisme, sentralisering, arroganse og manglende leveranser i forhold til velferd og arbeidsledighet.

Alt i alt er Zumas seier internt i ANC, og nå til sist hans og ANCs seier ved valget et resultat av manglende partibygging og samling av de ulike fløyene og kulturene i bevegelsen, med andre ord problemer som mange tidligere frigjøringsbevegelser står overfor i overgangen til politiske partier i nyetablerte demokratier. Mbeki prøvde å videreutvikle og modernisere ANC, men gjorde dette langt på vei i sitt eget bilde preget av frigjøringsbevegelsens kultur og organisasjonsmodell ispedd tilsnitt av britisk moderniseringstenkning.

Målet hans var en mer sentralisert partimodell der partiledelsen skulle ha (og tiltok seg) stor makt i beslutninger, rekruttering av nye ledere, utpekingen av ledere for statsapparatet, osv. Problemet var at denne modellen passet dårlig i en sørafrikansk setting, der fagbevegelsen og sivilsamfunnet for øvrig var vant med langt mer flate, åpne og demokratiske strukturer.

Mbeki var langt på vei en solo-spiller, i kontrast til de kollektive beslutningssystemene og tradisjoner antiapartheidbevegelsen internt, gruppene på Robben Island og også ANC bygde på fra dagene før de ble tvunget i eksil. Utformingen av Zumas politikk vil legges under knallhardt press fra fagbevegelse og Kommunistpartiet på den ene siden og næringslivet på den andre. Samtidig vil hans lederstil og demokratiske sinnelag bli hardt prøvet når han må forene de interne fløyene i partiet og skape forsoning med de som er igjen av de Mbeki-lojale.

Zumas kunngjøring om at han kun ville sitte én periode ved makten startet også en kamp om hvem som skal overta etterpå. Å holde de ulike fløyene samlet vil bli krevende, men samtidig nødvendig for å forhindre avskalling til konkurrerende partier. Og omleggingen til et demokratisk politisk parti, større avstand til eksilbevegelsens organisasjonskultur og styrking av de demokratiske prinsippene internt i partiet er nok Zumas sikreste vei og beste forsvar framover.

Med revitaliseringen av partiapparatet vi har sett fra siste ANC-landsmøte i 2007, et langt mer aktivt sivilsamfunn og ikke minst en forskyvning av maktbalansen i favør av de i bevegelsen som har bakgrunn i interne sørafrikanske demokratiske tradisjoner er det faktisk mindre grunn til å være bekymret for demokratiet i Sør-Afrika enn på lenge. ■

Liv Tørres er skribent og statsviter med mange opphold i Sør-Afrika bak seg.

Jacob Zuma avlegger eden 9. mai i år mens landets tidligere president Thabo Mbeki og hans kone Zanele Mbeki er tilskuere.

FOTO: SCANPIX/AFP PHOTO / POOL / ALEXANDER JOE

Hvordan kvinner kan overliste menn

Av Victoria Buhanza

TRADISJONER

Kvinner er prioritert i internasjonalt utviklingsarbeid. Det er viktig og sikkert veldig godt ment. Men noen ganger burde bistandsorganisasjonene sette seg mer inn i tankegangen til afrikanske kvinner før de trekker sine slutninger om undertrykking.

Det kvinnelige i afrikansk sammenheng er ikke alltid så lett å beskrive og forstå. Vi som er afrikanske kvinner vet noe om det, men vi har heller ikke så lett for å forklare hva vi snakker om. Trolig fordi det er så tett sammenvevet med våre kulturelle tradisjoner og hele vår væremåte.

I Tanzania er det for eksempel en kulturell tradisjon som på swahili kalles Jando na Unyago. Dette er et overgangsrituale som er spesielt kjent fra Makonde-kulturen, en kultur som finnes helt sør i Tanzania og nord i Mosambik. Ritualet markerer overgangen fra ung jente til voksen kvinne. En flat og forenklet beskrivelse ville kunne si at dette er en slags seksualundervisning der modne kvinner er lærere og unge kvinner er elever. Men overgangsritualet er mye mer komplisert enn som så.

Jando na Unyago er lite dokumentert og snakkes nesten aldri om. I alle fall blir det ikke diskutert utenom i familier eller mellom nære venner. Kvinner fra andre kulturer blir aldri trukket inn i dette. De fleste vestlige kvinner tenker på omskjæring av kjønnsorganer i forbindelse med kvinnelige overgangsritualer, men Jando na Unyago representerer i de aller fleste tilfeller et fredelig ritual basert på samhold mellom kvinner, historiefortelling, sang (ofte erotiske) og tradisjoner.

Kvinnelige overgangsritualer i Afrika forbindes ofte med omskjæring, men mange av ritualene unngår helt kjønnslemlestelse og tar i stedet opp overgangen til kvinnelivet på en konstruktiv måte.

FOTO: MWANZO MILLINGA

SETT FRA SØR

Victoria Buhanza er frilansjournalist i Dar es Salaam, Tanzania. Hun arbeider også for Kirkens Nødhjelp.

En søt tunge overvinner både trolldom og vitenskap.

Overgangsritualet handler mye om å finne sin rolle som kvinne, i forhold til en mann, en familie og et helt samfunn. Mye kvinnelig visdom i Afrika er samlet om temaet «hvordan late som man er underdanig, men likevel ha kontroll over

mannen - og omgivelsene». Det som utenfra kan oppfattes som kvinnelig underkastelse er i mange tilfeller en finstemt maktbalanse der kvinner ikke begrenses i forhold til verken ytrings- eller handlefrihet.

Mange av kommunikasjonen og visdommen kvinner imellom kommer til uttrykk som i ordtak som skrives på khangaene, tøystykket som kvinner tvinnet rundt kroppen, har rundt hodet eller bærer barn i på ryggen. Her heter det blant annet: «En søt tunge overvinner både trolldom og vitenskap».

Det finnes også mange andre ordtak som omtaler forholdet mellom mann og kvinne og kvinner imellom, for eksempel dette: «To okser kan ikke gå innenfor den samme innhegningen». Mange ordtak tar for seg respekt og hierarki og ikke minst måter kvinner kan overliste menn på.

Normalt støtter ordtakene opp om kjernefamilien og det fredelige samholdet mellom mennesker, men siden khangaene bæres av kvinner er dette også en lur måte å få fram budskap i afrikansk «kvinnekamp».

: GADOS VERDEN

Tanzanianeren **Godfrey Mwampembwa**, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen **Daily Nation**.

Dyster lesning om jordas miljø

Av Leif Tore Trædal

LITTERATUR

Le Monde diplomatique har laget et globalt miljøatlas som introduserer oss for ulike miljørelaterte problemstillinger, som for eksempel ulike aspekter ved de globale klimaendringene, bærekraftig vannforvaltning, og tap av biologisk mangfold. Atlaset er todelt, hvor første del presenterer problemene, mens andre del analyserer og presenterer mulige løsninger på utfordringene kloden står overfor.

Atlaset er oversiktlig og lettlest, og gir leseren en god grunnforståelse av klodens miljøutfordringer. Her blir aktuelle begreper som «betaling for økosystemtjenester» og «økologiske fotavtrykk» presentert på en kortfattet og enkel måte. Atlaset inneholder 42 tematiske områder, som hver inneholder en artikkel, samt kart og figurer som på ulike måter illustrerer tematikken. Noen av kartene og grafene mangler imidlertid gode og oversiktlige forklaringstekster, og er ikke intuitivt lett forståelige for leseren. Atlaset skjennes også noe av enkelte korrekturefeil.

BOKANMELDELSE

Le Monde diplomatique:

«Miljøatlas»

Utgitt av Spartacus Forlag på norsk, 2009

Innholdet er for øvrig ikke videre lystig lesning, og gir liten grunn til optimisme på jordas og menneskehetens vegne. Ideologisk sett kan atlaset oppfattes å være godt plantet i den «dypøkologiske» tradisjonen, som ser på bærekraftig utvikling og økonomisk vekst som to uforenelige parametere. Økonomisk vekst vil medføre til økt forbruk av ufornybare ressurser som olje, kull og gass, mer forurensning, tap av biologisk mangfold og så videre. En radikal kursendring er nødvendig både blant folk flest og på myndighetsnivå verden over for å imøtegå den negative utviklingen.

Atlaset peker også på den globale urettferdige fordelingen av klodens ressurser som en strukturell bakenforliggende årsak til mange av problemene som verden står overfor. Tilgang og fordeling av naturres-

surser antydes blant annet å være drivkrefter i store konflikter som den i Darfur og for rekruttering av frivillige til det globale terrornettverket, Al-Qaida.

Teknologi har kun en sekundær rolle i «krisepakken» for å redde jordas miljø. Det er først og fremst holdningsendringer som vil være det avgjørende for å få båten, «jord», på rett kjørl. Eksempelvis er karbonfangst og -lagring er fullstendig utelatt som en mulig del av løsningen i den globale kampen for å få ned de globale klimagassutslippene. Atlaset uttrykker også sterk skepsis til biodrivstoff (eller agrodriivstoff som det bevisst omtales om i atlasen) som en del av løsningspakken.

Mange av tekstene i atlasen er informative og engasjerende, og til tider tankevekkende. Undertegnede likte særlig godt artiklene «Fornybar

energiboom i India», «Dongtan – et forbilde for framtidige byer» og «Potensiell miljørevolusjon i byggebransjen». Enkelte av artiklene kan imidlertid oppfattes å være utdaterte og noe unyanserte i forhold til den tematikken de omhandler. Eksempelvis er begrepet «klimaflyktning», som analyseres og diskuteres i artikkelen «Klimaflyktningens århundre», omstridt, da det antyder en forenklet årsakssammenheng mellom klimaendringer og flukt. Mange vil hevde at det empiriske grunnlaget for å kunne bevise en årsakssammenheng mellom klimaendringer, miljødegradering og konflikt i beste fall er svake.

Men på tross av unøyaktighetene og noen småfeil her og der, er dette et atlas som inspirerer, engasjerer og informerer. ■

Leif Tore Trædal er miljørådgiver i Norad.

To ledige stillinger:

Stedlig representant i Addis Abeba, Etiopia

Stedlig representant leder et kontor med fem lokalt ansatte og har ansvaret for et større bistandsprogram i flere regioner.

Programkoordinator i Utenlandsavdelingen

Koordinatoren vil ha ansvar for oppfølging av Utviklingsfondets programvirksomhet på Sri Lanka.

For begge stillingene kreves relevant utdanning og erfaring. Søknadsfrist henholdsvis 7.9 og 14.9.

Full utlysningstekst finnes på våre nettsider:

www.utviklingsfondet.no/stillinger

Juniorekspert til FN

Norge finansierer i dag ca. 70 norske juniorekspert til ulike FN-organisasjoner. Antall nye rekrutteringer i året varierer fra 30 til 35. Juniorekspertene bistår FN, bygger opp erfaring innenfor utviklingsamarbeid, bidrar med internasjonal kompetanse i norske miljøer gjennom sin innsikt i organisasjonenes virksomhet og utgjør en ressursbase for fremtidig rekruttering av nordmenn til FN. Rekrutteringen av juniorekspert blir foretatt av Utenriksdepartementet (UD) i samarbeid med den enkelte FN-organisasjon. Det er imidlertid den enkelte organisasjon som er arbeidsgiver og som administrerer juniorekspertene etter ansettelse. Utenriksdepartementet skal nå rekruttere juniorekspertstillinger til nedenstående organisasjoner med søknadsfrist 12. sept. 2009.

GLOBAL COMPACT (FNs initiativ for samarbeid mellom FN, privat sektor og sivil samfunn) (1 stilling)

• Policy & Legal, Human Rights and Anti-Corruption – New York
Mer om Global Compact: www.unglobalcompact.org

ILO (Den internasjonale arbeidsorganisasjon) (2 stillinger)

• Gender – Genève
• Decent Work and Gender Equality – Beirut, Libanon
Mer om ILO: www.ilo.org

UNODC (FNs kontor for bekjempelse av narkotika og kriminalitet) (1 stilling)

• Criminal Justice Administration – Abuja, Nigeria
Mer om UNODC: www.unodc.org

UNDP (FNs utviklingsprogram) (2 stillinger)

• Public Relations, Information and Communication Iraq – Amman, Jordan
• Energy & Environment – Bridgetown, Barbados
Mer om UNDP: www.undp.org

OHCHR (FNs høykommissær for menneskerettigheter) (2 stillinger)

• Human Rights and Economic and Social Issues – Genève
• Human Rights Tajikistan Unit – Dushanbe, Tajikistan
Mer om OHCHR: www.ohchr.org

UNEP-SCBD (FNs miljøprogram – Sekretariatet for konvensjonen om biologisk mangfold) (1 stilling)

• Business and Stakeholder Engagement – Montreal, Canada
Mer om SCBD: www.cbd.int/secretariat

UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger) (1 stilling)

• Protection Somalia – Nairobi, Kenya
Mer om UNHCR: www.unhcr.org

UNICEF (FNs barnefond) (1 stilling)

• Monitoring and Evaluation – Asmara, Eritrea
Mer om UNICEF: www.unicef.org

UNIFEM (FNs utviklingsfond for kvinner) (1 stilling)

• Gender and Reintegration, Peace and Security – Kampala, Uganda
Mer om UNIFEM: www.unifem.org

WFP (Verdens Matvareprogram) (1 stilling)

• Vulnerability Analysis and Mapping – Khartoum, Sudan
Mer om WFP: www.wfp.org

IOM (Den internasjonale organisasjon for migrasjon) (1 stilling)

• Counter Trafficking – Colombo, Sri Lanka
Mer om IOM: www.iom.int

Stillingsbeskrivelse

For informasjon om de enkelte stillingers innhold vennligst gå til www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/stillinger/juniorekspertunvstipend-2.html?id=449220

Søknadsprosedyre

Søknad og CV skal skrives på engelsk.

For at søknaden skal kunne registreres må CV registreres i jobbportalen.

Søknadsfrist: 12. september 2009

Spørsmål vedrørende søknadsprosessen og om utfyllende bakgrunnsinformasjon om enkelte av stillingene kan rettes til Inger Brusell, UD, tlf. 22 24 39 73 eller ibr@mfa.no (etter 3. september).

NORDIC CONSULTING GROUP NCG

ECONOMICS · FINANCE · SOCIOLOGY · RESOURCE · MANAGEMENT

Nordic Consulting Group (NCG) is a group of companies in Europe, Africa, Asia and Latin-America offering research and advisory services in international cooperation and development. The group has more than 70 professional partners in political and social science, economics, and resource management. Each year the NCG group manages more than a hundred studies, reviews and evaluations throughout the world for its international and national clients. NCG Norway A/S is owned by its partners.

Nordic Consulting Group Norway invites new partners

NCG Norway offers an exciting, collegial and cross-cultural setting in the centre of Oslo next to the City Hall.

We are looking for new partners with the following qualifications:

- at least five years of international experience, preferably with multi-lateral institutions and/or international research institutions
 - strong professional background, preferably in the areas of Governance, Human Rights, Humanitarian Assistance or Health
 - minimum Master/post-graduate degree in law, political/social sciences, or related fields
 - interest in taking on challenging tasks on missions of 2-4 weeks duration
 - with an already established portfolio of clients
- Language skills and knowledge of evaluation methodology is an asset. NCG strives for a balanced partner profile as regards diversity, gender, and age.

For additional information please contact Nora Ingdal (nora.ingdal@nccg.no) or Tore Laugerud (tore.laugerud@nccg.no) or consult our webpage www.nccg.no. Should you be interested, please send a short letter of interest and your CV by email to the above addresses before October 1st 2009. All communication will be treated in confidence.

NYTT OM NAVN

Har du skiftet jobb? Kontakt redaksjonens Nytt om navn-medarbeider Jan Speed på e-post: jasp@norad.no eller på telefon 22 24 03 65.

Tor Kjetil Edland tiltrådte 1. september stillingen som programrådgiver for Asia og Afrika i KFUK-KFUM Global. Edland kommer fra stillingen som prosjektleder for Sør-Afrika-programmet ved Norsk Senter for Menneskerettigheter. Han har hovedfag i religionshistorie og har tidligere jobbet i SAIH og med TV-aksjonen 2005.

Kjersti Lindøe tiltrådte 1. august som konstituert utenlandssjef i KFUK-KFUM Global. Lindøe vikarierer for Kjetil Østnor som har permisjon ut året. Hun kommer fra stillingen som rådgiver for Midtøsten i KFUK-KFUM Global. Lindøe har en mastergrad i kjønn og utvikling fra London School of Economics.

Mia Charlotte Østergaard tiltrådte 1. mars stillingen som programkoordinator for utveksling i KFUK-KFUM Global. Hun har en mastergrad i religionsvitenskap med Midtøsten-kunnskap. Østergaard har erfaring som ledsager i Palestina, og har arbeidet med en kampanje i Kamerun mot menneskehandel av barn. Hun

har tidligere jobbet for Bistandstorget og Kirkens Nødhjelp.

Anette Tjomsland tiltrådte 10. august i et 9-månedersvikariat for Eller Hestnes Ribeiro, som markedsførings og informasjonsansvarlig i KFUK-KFUM Global. Tjomsland har en mastergrad i Globalisering

fra NTNU og en bachelor-grad i språk, kommunikasjon og media fra Høgskulen i Volda. Hun har tidligere jobbet som kommunikasjonspraktikant i Utviklingsfondet.

Nora Ingdal (40) tar over som daglig leder i Nordic Consulting Group (NCG) fra 15. september 2009. Ingdal er utdannet statsviter fra universitetene i London og Oslo med Midtøsten og den

arabiske verden som spesialfelt. Siden hun gikk inn i NCG i 2006 har hun ledet en rekke evalueringer for Norad og norske frivillige organisasjoner samt bilaterale givere som SDC, DFID, Danida med fokus på støtte til sivilsamfunn i konfliktområder.

Stein-Erik Kruse gikk inn i NCG fra 1. januar 2009. Kruse er sosiolog og har i særlig grad arbeidet som rådgiver og med evalueringer innen internasjonal helse for Norad, WHO, Global Helsefond,

UNICEF o.a. Han har også arbeidet med flere norske frivillige organisasjoner.

I lederteamet rundt daglig leder har Nordic Consulting Group (NCG) valgt inn et nytt styre: **Tore Laugerud**, vann- og miljøspesialist som ny styreformann, og tidligere daglig ledere i NCG samfunnsøkonom **Jens Claussen** og siviløkonom **Erlend Sigvaldsen** som styremedlemmer.

Emma Kwesiga Lydersen (36) er ansatt som kommunikasjonsrådgiver ved den norske FN-delegasjonen i New York. Hun har de siste elleve årene jobbet som journalist og produsent i BBC. Nå skal

hun profilere og informere om norsk virksomhet i FN overfor norske og internasjonale medier, med base i New York. Lydersen har lang internasjonal erfaring. Hun har blant annet jobbet i London, Boston, New York, Toronto, Lusaka, Gaborone, Abuja, Oslo – og Grimstad, der hun har vokst opp. 36-åringen har blant annet studert journalistikk, medierett, afrikansk historie, religionshistorie og sosiologi.

Rolf Strand tiltrådte første august i vikariat som seksjonsleder for Seksjon for Midtøsten og Asia i Kirkens Nødhjelp. Rolf Strand har nettopp kommet tilbake til organisasjonen etter tre års permisjon hvor han har vært ministerråd ved den norske ambassaden i Khartoum.

Julia Loge er ansatt som organisasjonsmedarbeider i Latin-Amerikagruppene i Norge. Hun har mastergrad i samfunnsgeografi fra UiO med fokus på fagbevegelsen i Nicaragua. Loge har bakgrunn fra blant annet Skeiv Ungdom.

Dr. Lyla Mehta fra Institute of Development Studies, University of Sussex, er ansatt som professor II på Noragric og vil bidra med forskning på blant annet vann, helse og klimaforandringer. Hun har forsknings- og felterfaring fra India, Sør-Afrika, Bangladesh og Indonesia. Mehta brukes også som konsulent for FN.

Gunnar Andersen er ansatt som ny utenlandssjef i Redd Barna, han tiltrer stillingen i løpet av høsten. Andersen har arbeidet som stedlig representant i Kambodsja, Sri Lanka og leder nå Redd Barnas kontor i Nepal. Redd Barna er den største bistandsorganisasjonen i Nepal med 280 ansatte. Andersen har tidligere vært generalsekretær i CARE Norge, assisterende generalsekretær og programdirektør i Flyktninghjelpen og Kirkens Nødhjelp.

Ivar Vikki blir ny leder for OSSEs sendelag i Tadsjikistan. Vikki vil tiltre i løpet av kort tid og blir leder av et sendelag med et bredt arbeidsfelt og et betydelig antall internasjonale og lokale medarbeidere. Sendelaget har en viktig rolle i å bistå Tadsjikistan i arbeidet med å oppfylle OSSEs standarder for demokrati og menneskerettigheter.

Roger Mathisen (32) starter i ny stilling som Nutrition Specialist for UNICEF Vietnams kontor i Hanoi i september. Mathisen er utdannet som klinisk ernæringsfysiolog fra Universitetet i Oslo og har studert

forskningsdesign og statistikk ved Universitetet i Ulster i Nord-Irland. De siste 5 årene har han jobbet som Nutrition and HIV Specialist for UNICEF i Malawi. Han har også erfaring fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrke (NORSTAFF), samt oppdrag for UNICEF i Etiopia, Zimbabwe og Sri Lanka.

Villa Kulild (45) er ansatt som ny assisterende direktør i Norad. Hun tiltrer i midten av august. Kulild er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøgskole i 1987, og har i tillegg grunnfag i sammenliknende politikk fra Universitetet i Bergen. Hun har vært ekspedisjons-sjef og konstituert som departementsråd i Olje- og Energidepartementet. I perioden 1999 - 2001 var hun energiråd ved ambassaden i Washington.

Erling Kvernevik tiltrådte 1. juni stillingen som seniorrådgiver for katastrofebygging og klimatilpasning i Norges Røde Kors. Han kommer fra stillingen som spesialrådgiver i det internasjonale

Forbundet av Røde Kors og Røde Halvmåneforeninger i Genève.

6-2009 - 12. ÅRGANG bistandsaktuelt

Fagblad om utviklings-samarbeid

Redaksjonen arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat og Lov om redaksjonell frihet i media.

Det er bladets redaktør som har ansvaret for innholdet i bladet.

Ansvarlig redaktør:
Gunnar Zachrisen
gz@norad.no

Debattredaktør:
Thore Hem
tgh@norad.no

Nettavisredaktør:
Jan Speed
jasp@norad.no

Journalister:
Liv R. Bjergene
lrb@norad.no
Tor Aksel Bolle
toab@norad.no
Per-Ivar Nikolaisen
pein@norad.no
Hege Opseth
heop@norad.no
Marta Camilla Wright
martacamillaw@hotmail.com

Administrasjon:
Ba-Musa Ceesay
Ellen Rojahn

Redaksjonsråd
Laila Bokhari
Eva Bratholm
Tone Lindheim
Anne Lene Dale Sandsten
Anne Hege Simonsen

Internett:
www.bistandsaktuelt.no

Postadresse:
Boks 8034 Dep.,
0030 Oslo

Kontoradresse:
Ruseløkkv. 26 (6. etg.)

Telefoner:
22 24 20 30
(sentraltbord)
22 24 20 40 (redaksjon)
22 24 05 72 (annonser)

E-post redaksjon:
gz@norad.no

E-post annonser:
toab@norad.no

Design og produksjon:
Akela grafisk design,
Fred Isaksen, Larvik #51013

Trykk:
Nr1 Trykk as

Abonnement:
Bistandsaktuelt, Norad,
Boks 8034 Dep.,
0030 Oslo
Telefon: 22 24 20 59
E-post: adr-ba@norad.no
Abonnementet er gratis.

Utgiver:

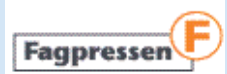
Norad

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet:
Tirsdag 25. august 2009

Opplag – denne utgaven:
18 300 eksemplarer

Bistandsaktuelt er

Neste
bistandsaktuelt
utkommer ca. 25. september

Tre ledige stillinger:

Stedlig representant i Colombo, Sri Lanka
Ansvar for å lede FORUT Sri Lanka, som er en relativt stor organisasjon. Innsatsen omfatter både humanitære tiltak og bistandsvirksomhet. På grunn av en meget krevende operasjonell kontekst vil det bli stilt høye krav til tidligere erfaring, faglige kvalifikasjoner og personlig egnethet.

To fagstillinger i FORUTs programavdeling i Norge
Programavdelingen skal styrke faglig og administrativ kapasitet og utvider med to stillinger. Bistandsfaglig kompetanse og erfaring tillegges stor vekt. I utgangspunktet søker vi medarbeidere som kan ha Gjøvik som arbeidssted.

Søknadsfrist: 15. september 2009

Full utlysningstekst på våre hjemmesider: www.forut.no

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av utviklingslandenes situasjon? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utviklingen? Om de mange små skrittene for å unngå sult-katastrofer og krig? Nå har du muligheten.

X JA, jeg vil ha et gratis-abonnement på fagbladet Bistandsaktuelt.

Navn _____
Gate- og/eller leilighetsadresse (etasje og leilighetsnummer, hvis mulig) _____
Postboks _____
Postnummer Poststed _____

NB! Vennligst oppgi gate-/leilighets- og evt. postboksadresse. Hoveddelen av opplaget distribueres med avisbud.

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.no

PORTO

bistandsaktuelt

Norad,
boks 8034 Dep.,
0030 OSLO

VISSTE DU AT...

122 hjelpearbeidere ble drept i 2008 og at antallet angrep på hjelpearbeidere har steget med 61 prosent de siste tre årene?

Kilde: FN

«Det har liten hensikt å frykte krokodillen når du allerede er ute i vannet»

Ordtak fra Shona-folket

Utviklingshuset åpner dørene

Inviterer skoleungdom til rollespill om globale spørsmål

6000 besøkende skoleelever per år. Det er målet Norad har satt seg for det nye Utviklingshuset i Oslo sentrum. Hovedmålgruppen er elever i 10. klasse og videregående skole.

■ GUNNAR ZACHRISEN

Fem år etter at daværende utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson lanserte forslaget er alt klart for å innvie opplevelsessenteret på Vestbanen. Det skjer 28. august. Hensikten med senteret er å spre kunnskap og vekke interesse for utviklingsarbeid og globale spørsmål - både til skoleelever og publikum generelt.

- Vi ønsker at de besøkende skal oppleve kampen mot fattigdom som viktig og at fattige menneskers levekår angår oss alle, forteller Norad-koordinator Christine Knudsen.

Hun håper også at de besøkende - i hovedsak skoleelever - skal få en forståelse av at utviklingspolitikk og samarbeid favner langt bredere enn bare bistand.

Debattarena. Sammen med Norad-veteranen Inge Tveite har prosjektleder Knudsen vært sentral i hele planleggingsfasen. Hun tar avstand fra enhver antydning om at det her er snakk om et propagandaslott for Norad eller norsk bistand.

- Senteret skal inspirere ungdom til kritisk tenkning og debatt. Dette er ikke et sted hvor vi skal spikre fast folks meninger en gang for alle, sier Knudsen.

Hun skal på vegne av Norad samarbeide tett med Nobels Fredssenter om driften.

Interaktivt. Interaktive løsninger, rollespill og moderne teknologi vil møte elever og lærere som tar turen til senteret i den gamle Stasjonsmesterbygningen. I tillegg vil de møte kunstverket «Vitner» som er laget av den unge kunstneren Marte Johnslie i samarbeid med zambiske kunstnere.

- Elevene tas med på en vandring rundt omkring i lokalet, og de må ta stilling til ulike spørsmål og dilemmaer. Dessuten må de ta ansvar for de valgene de tar underveis, sier formidler Nina Tanggaard.

Tanggaard, med jobberfaring fra townships i Sør-Afrika og en master i International Social Welfare and Health Policy, er en av formidlerne som skal bistå elevene underveis i opplevelsen. En annen er Jannicke Hestås Minken som har skrevet hovedfagsoppgave i bistandshistorie. Hun har fersk formidlererfaring som lærer for elever ved Frogn videregående skole.

- Oppfatningen om at ungdom generelt er egoistiske og uengasjerte deler jeg ikke. Min erfaring er heller

Norad-koordinator **Christine Knudsen** (t.h.) og formidlerne **Nina Tanggaard** og **Jannicke Hestås Minken** (midten) ønsker skoleklasser velkommen til det nye opplevelsessenteret på Vestbanen, et steinkast fra Aker brygge.

ALLE FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

77 Senteret skal inspirere ungdom til kritisk tenkning og debatt.

Christine Knudsen, Norad-koordinator.

Skulpturen «Vitner», inspirert av Picassos maleri «Guernica», er utviklet av kunstneren **Marte Johnslie** i samarbeid med zambiske kunstnere.

at engasjementet varierer, og at det blant ungdom finnes mange som har både interesse for internasjonale spørsmål og sterke idealistiske

holdninger, sier lektoren.

Utstilling. Utviklingshuset åpnes fredag 28. august med kronprins-

paret og utviklingsminister Erik Solheim i spissen for et stort antall innbudte gjester. Fra dagen etter vil utstillingen om norsk bistand i senterets første etasje være åpen for publikum.

Skoleklasser må likevel ennå vente litt tid før de kan ta plass i lokalene.

- Vi går nå inn i en fase, der vi i samarbeid med firmaet Expology, tester ut løsningen, mens formidlere, verter og andre med tilknytning til husets daglige drift får ytterligere opplæring, forteller Christine Knudsen.

Utviklingshuset vil åpne for skolebesøk i oktober. Senteret vil kunne ta imot to klasser per dag. Ifølge Norads koordinator vil Utviklingshuset også være åpent for organisasjoner som står bak ulike arrangementer med globale temaer. ■